

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTL
ZA OKRES TRZECH LAT KADENCJI
OD 19 WRZEŚNIA 1970 R. DO 8 CZERWCA 1973 R.

I. Stan organizacyjny Towarzystwa

W okresie sprawozdawczym Towarzystwo nasze posiadało 19 Oddziałów, za pośrednictwem których prowadzono działalność statutową. Były to Oddziały w Gdańsku, Kielcach, Krakowie z Kołem zainteresowań kulturą Indian, Koszalinie, Lublinie, Łańcucie, Łodzi z Kołem terenowym w Opocznie, Mszanie Dolnej, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Przemyślu, Sanoku, Toruniu z Kołem terenowym w Kcyni, Warszawie, Wrocławiu, Zabrze—Katowicach, Zakopanem, Zielonej Górze.

Ogółem Towarzystwo posiadało członków:

31 XII 1970 — 721

31 XII 1971 — 674

31 XII 1972 — 691

Nieznaczne zmiany ilości członków w poszczególnych latach związane były ze stałą weryfikacją (skreślaniami) członków zalegających z płaceniem składek oraz naborem nowych osób.

Zgodnie ze statutem Towarzystwo nasze zrzesza w swoich szeregach zarówno zawodowych etnografów jak i przedstawicieli dyscyplin pokrewnych oraz działaczy i miłośników kultury ludowej. W połowie 1972 r. około 30% członków stanowili etnografowie z wyższym wykształceniem, 14% studenci etnografii, 16% samodzielni pracownicy naukowcy etnografii i nauk pokrewnych, 16% członkowie z wyższym wykształceniem w zakresie nauk pokrewnych, ponad 7% absolwenci z innych specjalności, interesujących się etnografią, m.in. 32 nauczycieli i także stosunkowo nieliczna grupa miłośników etnografii, ok. 114 osób z wykształceniem średnim i podstawowym, co stanowiło ok. 17% ogólnej liczby członków.

W wyniku uchwały WZD w Ostrołęce (16 VI 1972 r.) członkowie Towarzystwa otrzymali legitymacje członkowskie.

Skład władz Towarzystwa wybranych 19 IX 1970 r. na Walnym Zgromadzeniu Delegatów w Międzyrzeczu był następujący:

Członkowie Zarządu Głównego PTL:

Prezes — prof. dr K. Zawistowicz-Adamska, Viceprezesa — prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa i doc. dr Adolf Nasz (zmarł 7 IV 1973 r.), Sekretarz Generalny — doc. dr B. Kopczyńska-Jaworska, Z-ca Sekr. Gen. — dr Leszek Itman, Skarbnik — prof. dr Stanisław Bąk, Z-ca Skarbnika — dr Stanisław Błaszczyk, Przewodniczący Rady Wydawniczej — prof. dr Józef Burszta, Członkowie: mgr Maria Suboczowa, mgr Piotr Kaleciak, dr Anna Kowalska-Lewicka, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa, prof. dr Franciszek Wokroj, prof. dr Maria Frankowska, prof.

dr Roman Reinfuss, dr Longin Malicki, doc. dr Zbigniew Jasiewicz, dr Kazimierz Pietkiewicz, mgr Aleksander Posern-Zieliński. Z-cy członków: prof. dr Aleksander Godlewski, mgr Stefan Lew, mgr Janusz Opatowicz (zmarł 14 IX 1972 r.), na jego miejsce dokooptowano dr Krystynę Marczak.

Członkowie Głównej Komisji Rewizyjnej: Ignacy Kuźniewski (przewodniczący), mgr Józef Jastrzębski (sekretarz), dr Bogusław Linette (członek), dr Jan Dekowski (z-ca członka), mgr Przemysław Niedźwiedziński (z-ca członka).

Członkowie Sądu Koleżeńskiego: Dr Tadeusz Prus-Wiśniowski (przewodniczący), dr Maria Biernacka (członek), dr Wanda Jostowa (członek), mgr Antoni Kuczyński (członek), mgr Józef Lech (członek).

II. Działalność ogólno-organizacyjna Zarządu Głównego

W okresie sprawozdawczym odbyło się 8 zebrań plenarnych Zarządu Głównego (dwa w 1970 r., dwa w 1971 r., trzy w 1972 r., jedno w 1973 r.) oraz 12 zebrań Prezydium ZG (dwa w 1970 r., cztery w 1971 r., trzy w 1972 r., trzy w 1973 r.).

Główna Komisja Rewizyjna przeprowadziła ogółem 7 kontroli, w tym pięć działalności Zarządu Głównego oraz dwie Redakcji DWOK.

Sąd Koleżeński w okresie sprawozdawczym nie odbył żadnego posiedzenia.

Tematem posiedzeń Zarządu Głównego były sprawy organizacyjno-naukowe, administracyjne, finansowe oraz wydawnicze. Tym ostatnim będą poświęcone osobne części sprawozdania.

A. Sprawy organizacyjno-naukowe

W okresie sprawozdawczym główna działalność Zarządu Głównego PTL koncentrowała się na reprezentacji interesów środowiska etnograficznego wobec władz Akademii, Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Pomyślnym rezultatem zostały uwieńczone wieloletnie starania Towarzystwa o przedstawicielstwo etnografii w Komisjach Naukowych PAN. W ubiegłym roku została powołana Sekcja Etnograficzna przy Komitecie Socjologicznym PAN (przewodniczącym jej został członek ZG PTL prof. dr J. Burszta).

W wyniku naszej interwencji dwóch etnografów, przedstawicieli PTL, zostało powołanych przez władze PAN do Komitetu Narodowego Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych (prof. dr M. Frankowska i doc. dr hab. B. Jaworska).

Towarzystwo nasze zostało również powołane, jako jeden z organizatorów, do akcji „Kultura ludowa — dobrem narodu”, zainicjowanej w 1971 r. przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Ponadto Zarząd Towarzystwa opracował szereg materiałów, przedstawiających osiągnięcia oraz potrzeby naszej dyscypliny w związku z następującymi sprawami: rekrutacją na studia etnograficzne oraz niedoborem kadr w zakresie etnografii (przekazane w 1970 r. autorom raportu o stanie oświaty), w sprawie miejsca i roli etnografii w społecznym ruchu organizacyjnym (omówienie działalności PTL w latach 1945–1972 dla Wydziału I PAN) oraz w związku z przygotowaniem do II Kongresu Nauki Polskiej (referat prof. K. Zawistowicz-Adamskiej, opublikowany w czasopiśmie „Nauka Polska” nr 1, 1973). Do tych ostatnich przygotowań włączył się również Ośrodek Dokumentacji przy PTL — przygotowując szereg materiałów pomocniczych dla opracowań Sekcji Etnograficznej Komitetu Nauk Socjologicznych PAN.

Z inicjatywy Zarządu i przy poparciu Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego re-

prezentacja Towarzystwa w liczbie trzech osób (prof. dr A. Kultrzeba-Pojnarowa, prof. dr J. Burszta, doc. dr hab. B. Jaworska) wzięła udział w lecie 1972 r. w I Kongresie Etnologii Europejskiej w Paryżu.

W dniach 2-4 XII 1972 r. odbyła się z inicjatywy Zarządu Gł. PTL, zorganizowana przez Oddział Toruński przy pomocy Muzeum Etnograficznego w Toruniu oraz Oddziału Gdańskiego i Łódzkiego PTL, narada robocza europejskich etnologów, specjalistów z dziedziny rybołówstwa. Uczestnicy narady przygotowali wnioski dla Grupy Roboczej Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych na mający się odbyć w 1973 r. Kongres w Chicago.

W związku z ogólnopolską dyskusją nad kierunkami rozwoju nauki polskiej oraz zakresem działania Towarzystw Naukowych Zarząd zorganizował w Oddziałach dyskusję nad oceną dorobku, celami i kierunkami oraz formami dalszego działania naszego Towarzystwa. Wyniki tej dyskusji zostały przeanalizowane przez Prezydium ZG PTL, a podsumowanie jej wraz z uwagami Prezydium przekazano wszystkim Oddziałom (zob. s. 321-328).

Zarząd Towarzystwa rozpoczął również w ostatnim roku rozmowy z szeregiem instytucji i organizacji w celu przedyskutowania możliwości i form współdziałania (m.in. z Towarzystwem Współpracy z Polonią Zagraniczną „Polonia” oraz Centralnym Ośrodkiem Metodyki Upowszechniania Kultury przy Ministerstwie Kultury i Sztuki).

W dziedzinie działalności naukowej obecny Zarząd Główny przy pomocy Oddziałów w Gdańsku, Warszawie i Lublinie przygotował trzy sesje naukowe z okazji Walnych Zgromadzeń. W związku z akcją „Kultura ludowa — dobrem narodu” przygotowano plan serii wydawniczej, który przedłożono w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Ponadto w 1971 r. przystąpiono do prac związanych z gromadzeniem materiałów do bibliografii bieżącej etnografii polskiej.

1. Sekcja amerykańnistyczna

Działająca przy Zarządzie Gł. PTL ogólnopolska sekcja amerykańnistyczna z siedzibą w Poznaniu skupia obecnie 30 członków, reprezentujących różnorodne dyscypliny nauki z szeregu ośrodków naukowych kraju. Sekcja pracuje pod bezpośrednim kierownictwem prof. dr M. Frankowskiej.

W skład Zarządu wchodzi: prof. dr Maria Frankowska, prezes (Poznań), dr Maria Paradowska, sekretarz (Poznań), mgr A. Posern-Zieliński, z-ca sekretarza (Poznań), dr Barbara Walendowska, skarbnik (Poznań) oraz członkowie Zarządu: prof. dr J. Klimaszewska (Toruń), dr Marcin Kula (Warszawa), mgr Krystyna Małkowska (Warszawa), mgr inż. Andrzej Krzanowski (Kraków).

W okresie sprawozdawczym sekcja odbyła 25 posiedzeń ścisłego Zarządu sekcji oraz 2 zebrania poszerzonego Zarządu.

W dniach 23-25 IV 1971 r. zorganizowano w Poznaniu IV Etnograficzne Seminarium Amerykanistyczne poświęcone problematyce religijnego synkretyzmu. W następnym okresie przystąpiono do przygotowania V Seminarium, które ma się odbyć w październiku 1973 r. Seminarium dotyczyć będzie problemu kształtowania się autorytetów, władzy społeczno-politycznej i jej ośrodków w plemionach tubylczych Ameryki w przeszłości i obecnie.

Ponadto członkowie sekcji brali czynny udział w konferencji zorganizowanej przez Pracownię Dziejów Ameryki Łacińskiej i Afryki Instytutu Historii PAN, poświęconej dziejom Ameryki Łacińskiej w XIX i XX w. oraz w konferencji zorganizowanej przez Pracownię Geograficzną PAN na temat problemów rolnictwa w Ameryce Łacińskiej, a także brali udział w zorganizowanym przez Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Oddział Krakowski PTL i Koło zainteresowań kulturą

Indian przy tymże Oddziale — Sympozjum Kultury Indian, wygłaszając kilka referatów i zabierając głos w dyskusji.

2. Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej

Ośrodek z siedzibą w Łodzi, działający pod kierownictwem doc. dr hab. B. Kopyńskiej-Jaworskiej, kontynuował działalność dotyczącą dokumentacji etnograficznej. Oprócz uzupełniania zapoczątkowanych w latach uprzednich wykazów i kartotek, w 1970 r. rozpoczął ewidencję zespołów regionalnych oraz festiwali i innych imprez folklorystycznych, w 1971 r. założono kartotekę wystaw etnograficznych oraz ewidencję badań terenowych, prowadzonych przez muzea.

W odpowiedzi na sugestie zgłoszone przez członków PTL w roku 1972 Ośrodek przystąpił do zbierania informacji na temat opracowanych kwestionariuszy (ankiet) do terenowych badań etnograficznych. Kwestionariusze przekazane przez autorów są przechowywane w zbiorach Ośrodka, z kwestionariuszy wypożyczonych do wglądu sporządzono mikrofilmy. W sprawie kwestionariuszy wysłano 200 ankiet, w odpowiedzi otrzymano 80 kwestionariuszy.

W tym samym roku opracowano i rozprowadzono ok. 400 ankiet adresowanych do zespołów folklorystycznych. Otrzymane w odpowiedzi informacje pozwoliły uzupełnić posiadane kartoteki zespołów. Tegoż roku, korzystając z okazji weryfikacji twórców ludowych prowadzonej przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, zapoczątkowano weryfikację danych z kartoteki twórców ludowych (zweryfikowano dane z 7-miu województw).

W początku 1973 r. rozprowadzono ankietę weryfikującą dane o wystawach etnograficznych, które odbyły się w 1972 r.

Ośrodek jest jedyną w Polsce placówką dokumentacyjną w dziedzinie etnografii. Ostatnio wzrosła jego rola w związku z pracami przygotowawczymi do Kongresu Nauki Polskiej i pracami powołanej w 1972 r. Sekcji Etnograficznej przy Komitecie Nauk Socjologicznych PAN. Dla potrzeb tej Sekcji Ośrodek sporządził szereg zestawień informacyjnych (wykazy pracowników działających na polu etnografii, wykazy wydawnictw etnograficznych, towarzystw, itp.). Ponadto Sekcja zleciła Ośrodkowi organizację i prowadzenie prac z zakresu bieżącej bibliografii.

Ośrodek świadczy różnego rodzaju usługi informacyjne, które zlecane mu są przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, jak przekazywanie danych do rejestru stowarzyszeń nauk społecznych (UNESCO), danych do informatorów międzynarodowych itp. W 1972 r. sporządzono selektywną bibliografię prac etnograficznych, publikowanych w 1971 r. dla międzynarodowej bibliografii nauk społecznych, wydawanej przez Comité International pour la Documentation des Sciences Sociales (CIDES UNESCO) w Paryżu.

Ośrodek prowadzi stałą wymianę materiałów z Pracownią Dokumentacji Instytutu Etnografii Słowackiej Akademii Nauk (Narodopisny Ustav SAV) w Bratysławie. W 1972 r. przygotowano materiały o działalności Ośrodka na konferencję zorganizowaną przez międzynarodowe etnograficzne czasopismo dokumentacyjne „Demos”. Ponadto referat na temat klasyfikacji i jej systemów w etnografii na Międzynarodowy Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych, który ma się odbyć w Chicago w 1973 r.

Pracownicy Ośrodka, z wykształcenia etnografowie, w miarę możliwości śledzą i dyskutują metody i techniki prac dokumentacji naukowej. Główna uwaga zwrócona jest obecnie na sprawę systemu klasyfikacji. Ośrodek podjął wstępne wysiłki w celu opracowania etnograficznego tezauryusa. Etapy dyskusji i wykonywanych prac znajdują swe odbicie w kilku artykułach, opublikowanych oraz znajdujących się w druku.

Opierając się na analizie dotychczasowej, czteroletniej działalności Ośrodka dyskutowana jest obecnie sprawa dalszego profilu pracy. Ze względu na ograniczone możliwości kadrowe (2 osoby na pół etatach i niewielkie kredyty na prace zlecone) działalność ta, jak się wydaje, musi się skoncentrować na zagadnieniach uznanych za podstawowe dla naszej dyscypliny. W tym względzie nie podjęto jeszcze ostatecznych decyzji, ale tok dotychczasowych dyskusji sugeruje, że w pierwszym rzędzie będzie to dokumentacja bibliograficzna prac publikowanych oraz prac badawczych będących w toku, wraz z informacją o miejscu i stanie przechowywania materiałów źródłowych.

3. Biblioteka Główna i Archiwum naukowe

W okresie sprawozdawczym wpłynęło do Biblioteki 3 198 egz. nabytków, w tym: z wymiany 2 807, z zakupu 325, dary (wydawnictwa PTL) 66 egz. Nabytki Biblioteki, zarówno dzieła zwarte jak i czasopisma, pochodzą głównie z wymiany krajowej i zagranicznej. Zakupy dokonywane są z funduszu przeznaczanego na zakup książek — rocznie ok. 8 tys. zł. Ta kwota przeznaczana jest na zakup książek zagranicznych za pośrednictwem Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, jak również na zakup książek produkcji krajowej.

Rocznie z wymiany krajowej i zagranicznej Biblioteka uzyskuje ok. 200 tytułów czasopism i serii. Liczba ta z roku na rok rośnie w związku z nawiązywaniem coraz to nowych umów wymiennych. Od 1970 r. rocznie przybywa z wymiany przeszło 1 100 egz. wydawnictw, tj. o ok. 250 egz. więcej w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym. Przyrost ten uzyskano dzięki nowym kontaktom z zagranicznymi instytucjami, a także przez ciągłe uzupełnianie czasopism i serii znajdujących się już w Bibliotece. Po weryfikacji wymiany przeprowadzonej w 1971 r., w wyniku której skreślono z listy kontrahentów 10 instytucji, oraz po uzyskaniu nowych kontrahentów, prowadzimy obecnie wymianę z 225 instytucjami, w tym ze 169 zagranicznymi i 56 krajowymi.

W chwili obecnej stan księgozbioru Biblioteki PTL wynosi: dzieła zwarte — 13 524 vol., czasopisma i serie — 2 328 tytułów.

Ogółem w okresie sprawozdawczym udostępniono 30 867 książek i czasopism 7 030 czytelnikom, w tym: w czytelni 27 734, poza Biblioteką — 3 009, wysłano do innych bibliotek i instytucji 124 książki.

W ramach prac wewnętrznych przeprowadzono inwentaryzację księgozbioru: IX–XI 1970 dzieł zwartych, I 1971 inwentaryzację czasopism szwajcarskich, pirennejskich, węgierskich, 1972 — czasopism włoskich, skandynawskich, niemieckich. Planuje się dalszą inwentaryzację czasopism w miesiącach wakacyjnych 1973 r.

W zakresie informacji biblioteka przekazuje roczne wykazy wpływających zagranicznych czasopism i dzieł zwartych do Katalogów Centralnych Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki PAN. Poza tym w „Ludzie” zamieszczane są wykazy posiadanych ważniejszych zagranicznych dzieł zwartych.

Od 1971 r. prowadzone są również prace przygotowawcze nad bibliografią etnografii polskiej. W tym zakresie gromadzi się noty bibliograficzne w oparciu o „Przewodnik bibliograficzny” i „Bibliografię zawartości czasopism”.

Zarządzeniem nr 49/71 Sekretarza Naukowego PAN z dnia 16 XII 1971 r. w sprawie organizacji i działania sieci bibliotek naukowych PAN Biblioteka PTL została włączona w skład sieci bibliotek PAN.

W związku z analizą działalności poszczególnych organów Towarzystwa zaktualizowano regulamin biblioteki i opracowano jego nową wersję.

Archiwum naukowe PTL znajduje się w dalszym ciągu w pomieszczeniach

B. Sprawy organizacyjno-administracyjne

magazynu wydawnictw. Materiały archiwalne udostępniano w czytelni biblioteki PTL. Skorzystało z nich kilkanaście osób. Ponadto ze zbiorów archiwalnych skorzystały 4 instytucje naukowe.

Odnosnie prac wewnętrznych, organizacyjnych, w okresie sprawozdawczym przeorganizowano pracę biura i wprowadzono pewne zmiany w strukturze organów Towarzystwa. Zgodnie z zaleceniami PAN opracowano regulamin określający zakres obowiązków i tryb działania wszystkich komórek PTL wraz z instrukcją obiegu korespondencji.

W wyniku ograniczenia nadmiernie rozrośniętej księgowości powołano w 1972 r., w biurze, stanowisko instruktora do spraw organizacji i łączności z Oddziałami. W wyniku przeniesienia redakcji „Literatury Ludowej” do Wrocławia utworzono stanowisko drugiego redaktora wydawniczego. W roku 1973 uzyskano, w wyniku starań Zarządu, status pracowników naukowych dla pracowników DWOK i ODIIE; stanowi to dowód uznania obu tych placówek za społeczne placówki naukowe.

W celu lepszego informowania ogółu członków o całokształcie działalności Towarzystwa, uchwałą z dnia 27 IX 72 postanowiono sporządzać odbitki z rocznych sprawozdań Zarządu Gł., publikowanych w „Ludzie” i rozsyłać je nieodpłatnie wszystkim członkom.

W ostatnim okresie wdrożono prace organizacyjne nad utworzeniem w łonie PTL sekcji muzeologicznej, której organizację powierzono prof. dr M. Prüfferowej, sekcji folklorystycznej, której organizację powierzono doc. dr D. Simonides oraz wszczęto rozmowy dotyczące wypracowania stałych form współpracy z Centralnym Ośrodkiem Metodyki Upowszechniania Kultury — tu jako łącznika z ramienia Zarządu Gł. powołano dr Grażynę Dąbrowską z Oddziału Warszawskiego.

III. Działalność wydawnicza w okresie od września 1970 do maja 1973 r.

W okresie sprawozdawczym w ramach wydawnictw PTL ukazały się kolejno pod red. prof. dr J. Burszty 3 tomy *Ludu*. Są to:

<i>Lud</i> , t. 54	22,50 ark. wyd.
<i>Lud</i> , t. 55	27,60 „ „
<i>Lud</i> , t. 56	28,47 „ „

Ponadto wydaliśmy:

Dolnośląskie pieśni ludowe w opracowaniu J. Majchrzaka, pod red. prof. dr S. Bąka, sfinansowane w całości przez PRN we Wrocławiu 10,40 „ „

Materiały etnograficzne z pow. limanowskiego, z. 2, pod red. mgra P. Kaleciaka, częściowo sfinansowane przez PPRN w Limanowej 11,00 „ „

2 tomy *Łódzkich Studiów Etnograficznych* pod red. prof. dr K. Zawistowicz-Adamskiej

Są to tomy: 13 11,00 „ „
14 14,25 „ „

Obrzędy weselne w Lubelskiem F. Olesiejuka, pod red. doc. dr W. Kwaśniewicza, częściowo sfinansowane przez PWRN w Lublinie 17,30 „ „

Mity, legendy i podania polinezyjskie w opracowaniu mgr H. Romańskiej, pod red. mgra A. Posern-Zielińskiego 10,15 „ „

Dumy ukraińskie w opracowaniu M. Kasjana, pod red. prof. dr J. Klimaszewskiej, częściowo sfinansowane przez Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne w Bydgoszczy 7,56 ark. wyd.

Literatura Ludowa pod red. prof. dr Cz. Hernasa, 6 zeszytów za 1972 r. i 3 zeszytów za 1973 r. 45,00 „ „

Łącznie 205,23 ark. wyd.

Redakcja *Dziel wszystkich* O. Kolberga wydała w okresie sprawozdawczym 4 tomy.

Są to tomy: 50 *Sanockie—Krośnieńskie*, cz. II 38,0 ark. wyd.

54 *Ruś Karpacka*, cz. I 32,7 „ „

55 *Ruś Karpacka*, cz. II 44,5 „ „

63 *Studia, rozprawy i artykuły* 48,5 „ „

Łącznie 163,7 ark. wyd.

Oдноśnie działalności Redakcji DWOK należy zaznaczyć, że od początku prac wydawniczych, tj. od 1961 r. ukazało się 55 tomów o objętości 1.541,6 ark. wyd. Stanowi to około 83% całości DWOK. Z tego wydano 36 tomów fototypicznie z oryginałów (782,3 ark.) i 19 typograficznie z rękopisów (759,3 ark. wyd.).

W okresie sprawozdawczym PTL wydało łącznie 368,93 ark. wyd. Biorąc pod uwagę fakt, że do końca roku 1973 zostanie wydanych jeszcze ok. 50 ark. wyd., średnia roczna wydawanych arkuszy kształtuje się w granicach 160–170 ark. wyd.

W stosunku do zakładanych planów wydawniczych Towarzystwo realizowało swe plany jeśli chodzi o wykorzystanie limitów przyznanych arkuszy. Nie zawsze jednak były możliwości finansowe niezbędne dla wykonania planów tytułowych Towarzystwa. W związku z powyższym były wydawane w pierwszej kolejności te pozycje, na które Towarzystwo uzyskało pomoc finansową z zewnątrz.

W wyszczególnionym wyżej wykazie wydanych prac zaznaczono instytucje, które wykazały swą pomoc finansową dla Towarzystwa.

W dalszym ciągu Towarzystwo nasze utrzymuje kontakty z Opolskim Towarzystwem Naukowym w Opolu, które udziela pomocy finansowej celem wydania pracy z planu na r. 1973 pt. *Wieś śląska w r. 1840*.

Celem bliższego naświetlenia kształtowania się i realizacji tytułowych planów wydawniczych naszego Towarzystwa przedstawię plany ostatnich lat, tj. r. 1972 i 1973. A zatem plan wydawniczy na r. 1972 obejmował następujące pozycje w zakresie publikacji zwartych:

E. Kucharska, A. Nasz, S. Rospond, *Wieś opolska w 1840 r.* 12 ark. wyd.

G. Fierla, *Strój cieszyński* 6 „ „

M. Kasjan, *Dumy ukraińskie* 8 „ „

K. Simiczijew, *Bajki macedońskie* 8 „ „

B. Gawin, *Bibliografia etnografii polskiej* 8 „ „

O. Kolberg, *Sanockie-Krośnieńskie*, cz. II 28 „ „

O. Kolberg, *Studia, rozprawy i artykuły* 27 „ „

Ponadto w zakresie czasopism:

Lud, t. 56, pod red. prof. dr J. Burszty 30 „ „

Literatura Ludowa, pod red. prof. dr Cz. Hernasa 10 „ „

Łódzkie Studia Etnograficzne, pod red. prof. dr K. Zawistowicz-Adamskiej 10 „ „

Razem 147 ark. wyd.

Plan powyższy został zrealizowany jeśli brać pod uwagę limit arkuszowy. Nie wykonano natomiast planu tytułowego. Z powodu braku środków finansowych

w r. 1972 mogły ukazać się przede wszystkim pozycje stanowiące poślizgi z r. 1971. W związku z ciągłym niedostatkami w zakresie środków finansowych, obniżeniem limitu arkuszy wydawniczych przez PAN oraz celem uniknięcia dalszych rozbieżności między zakładanym a zrealizowanym planem wydawniczym, Rada Wydawnicza Towarzystwa postanowiła do planów na lata 1973–1975 nie wprowadzać nowych pozycji, lecz realizować poślizgi z 1972 roku. Tytuły umieszczone w planie wydawniczym na rok 1972 i dotychczas nie wydane ukażą się kolejno w latach 1973–1975.

Zgodnie z planem Polskiej Akademii Nauk plan wydawniczy Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego przewiduje wydanie w 1973 r. 176 ark. wyd.

Na plan ten oprócz stałych czasopism, tj. *Lud*, *LL* i *ŁSE* 70 ark. wyd. składają się następujące pozycje zwarte:

O. Kolberg, <i>Sanockie-Krośnieńskie</i> , cz. I (t. 49) i III (t. 51)	70	„	„
M. Kasjan, <i>Dumy ukraińskie</i>	10	„	„
E. Ozgowicz, <i>Śląska rzeźba ludowa</i>	12	„	„
E. Kucharska, A. Nasz, S. Rospond, <i>Wieś opolska w 1840 r.</i>	14	„	„

Razem 176 ark. wyd.

Tytuł ostatniej pozycji zmieniono na *Wieś śląska w 1840 r.*

W druku znajdują się kolejne 3 tomy DWOK na poczet planu w latach 1973–1974: t. 49, cz. I i t. 51, cz. III *Sanockie-Krośnieńskie* oraz t. 61 *Pisma muzyczne*, cz. I.

W druku i przygotowaniu redakcyjnym znajdują się również kolejne zeszyty *Literatury Ludowej*. Tutaj należy nadmienić, że począwszy od r. 1972, kiedy to redakcję merytoryczną przejął prof. dr Czesław Hernas, czasopismo ukazuje się regularnie co dwa miesiące, realizując swój plan zarówno arkuszy jak i w zakresie treści. W chwili obecnej redakcja *Literatury Ludowej* jest w posiadaniu materiałów do dalszych kilku numerów, a także do jednego tomu (rocznika zaległego).

Ambicją i koniecznością staje się zarówno dla redakcji jak i dla całego Towarzystwa wydanie zaległych roczników *Literatury Ludowej* za lata 1969–1971. Trudność w wydaniu zaległych roczników polega na braku środków finansowych, a także uzyskaniu z Polskiej Akademii Nauk dodatkowych arkuszy na wydanie zaległości. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze podjęło starania o włączenie do planu na r. 1974 jednego zaległego tomu *Literatury Ludowej* o objętości 25 ark. wyd., a jednocześnie czyni się starania o uzyskanie pomocy finansowej z Uniwersytetu Lubelskiego dla wydania zaległego tomu.

Wszystkie pozostałe pozycje z planu na r. 1973 są obecnie mocno zaawansowane w produkcji i można mieć już pewność, że plan roku 1973 zostanie wykonany.

Śląska rzeźba ludowa ukaże się na przełomie III i IV kwartału 73 r., *Wieś śląska w 1840 r.* przewidziana jest na koniec ostatniego kwartału.

Na ukończeniu jest kolejny 57 t. *Ludu*, poświęcony VII Międzynarodowemu Kongresowi Słowistów w Warszawie, który miał odbyć się w maju. W związku z przesunięciem się daty Kongresu na sierpień, a równocześnie brakiem środków finansowych, *Lud* t. 57 wyjdzie tuż przed Kongresem.

W opracowaniu redakcyjnym znajdują się kolejne tomy i zeszyty wydawnictw stałych PTL, *Bajki macedońskie* K. Simiczijewa pod red. Ligii Jasnosz (pozycja przewidziana do wydania w r. 1974) oraz *Strój cieszyński* G. Fierli, pod. red. prof. dr A. Kutrzeby-Pojnarowej, który zostanie wydany prawdopodobnie w 1975 r.

W opracowaniu redakcyjnym i graficznym znajduje się aktualnie 8 tomów DWOK: nr 37–38 Komentarze tekstowe i muzyczne do t. 1–36 DWOK, 47 *Chełmskie i Przemyskie*, 56–57 *Ruś Czerwona* cz. I–II, 58–59 *Materiały do etnografii Słowian*

cz. I-II, 62 *Pisma muzyczne cz. II* (łącznie ok. 250 ark. wyd.). Druk trzech z powyższych pozycji (nr 47, 56, 62) rozpocznie się w 1974 r.

W opracowaniu autorskim znajdują się w różnym stopniu opracowania wszystkie następne tomy DWOK (14 pozycji), w tym biografia O. Kolberga i indeksy. Centrum prac stanowi nadal blok tomów suplementowych i miscellanea oraz materiałów do etnografii Słowian. Dla przyspieszenia najbardziej czasochłonnego opracowania materiałów muzycznych O. Kolberga, które posuwa się niezadowalająco z powodu zatrudniania przez Redakcję DWOK tylko jednego redaktora—muzykologa, udało się w okresie sprawozdawczym pozyskać fachową pomoc w ramach prac zleconych.

W przygotowaniu znajduje się III wydanie tomu 1 DWOK *Pieśni ludu polskiego* (druk nakładem finansowym PWM). Trwają starania o wznowienie innych tomów DWOK, których nakład został wyczerpany, a także wznowienie wyczerpanych zeszytów APSL.

W związku ze znacznym obniżeniem rocznego limitu arkuszy wydawniczych dla Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego na rok 1974, a może i dalsze lata (ze 170 na 110 ark. rocznie), wydawnictwo zmuszone jest wydać przede wszystkim pozycje z dawna już planowane i opracowane. W związku z tym nie przyjmuje się do opracowania autorskiego i redakcyjnego pozycji nowych.

IV. Sprawozdanie z działalności finansowej za lata 1970–1972

Działalność finansowa Towarzystwa stosownie do M.P. nr 67/73 podlega nadzorowi i kontroli Polskiej Akademii Nauk, ponieważ poprzez PAN Towarzystwo korzysta z dotacji z budżetu Państwa. Polska Akademia Nauk dokonała pełnej kontroli działalności finansowej Towarzystwa w roku 1971 za okres od 1 I 1968 do 31 III 1971. Wyniki kontroli zostały ujęte w protokole i zarządzeniach pokontrolnych z dnia 14 lipca 1971 r. Działalność finansowa Towarzystwa pod względem merytorycznym nie nasuwała władzom Akademii zastrzeżeń. Zalecenia pokontrolne odnosiły się do wzmocnienia dyscypliny finansowej na odcinku terminowości i poprawności rozliczeń finansowych Oddziałów, zabezpieczenia odpowiedzialności za majątek Towarzystwa i poprawienia zasad organizacji, poprawności ewidencji materiałów archiwalnych. Zalecenia pokontrolne Akademii zostały wykonane, o czym Akademia została powiadomiona pismem z dnia 13 VIII 1971 r., za wyjątkiem sprawy uporządkowania archiwum, co spowodowane jest trudnościami lokalowymi.

Z uwagi na przeprowadzoną rewizję za lata 1967–1971 przez Polską Akademię Nauk Zarząd zaniechał kontroli ksiąg Towarzystwa przez biegłego księgowego, natomiast za rok 1972 zlecono badanie ksiąg biegłemu księgowemu. W wyniku badań biegły księgowy w swoim orzeczeniu stwierdza, że sprawozdanie finansowe Towarzystwa zostało sporządzone prawidłowo.

Za okres sprawozdawczy, tj. rok 1970–1972 działalność finansowa Towarzystwa prowadzona była w ramach zatwierdzonych preliminarzy budżetowych.

W okresie roku 1970–1972 Towarzystwo dysponowało następującymi funduszami:

Treść	1970	1971	1972	Razem
Dotacja z budżetu	1.294.820	1.304.000	1.394.435	3.993.255
Wpływ skł. czł.	11.895	18.900	11.405	42.200
Sprzedaż wydawn.	420.075	420.407	268.016	1.108.498
Dotacje na zlec.	121.819	220.000	45.150	386.969
Zyski nadzwyczajne	8.482	1.038	391	9.911
Razem	1.857.091	1.964.345	1.719.397	5.540.833

Wykazane wyżej dochody obejmują również Redakcję DWOK; wynoszą one za lata 1970–1972 zł 2.720.973, co wynosi 48,3% dochodów Towarzystwa. Dotacja z budżetu dla Redakcji DWOK wynosiła w tym okresie zł 2.182.000, zaś dla Zarządu Głównego Towarzystwa na pozostałą działalność zł 1.811.255.

Szczególnej uwagi wymaga sprawa terminowego wpłacania składek członkowskich. Na tym odcinku konieczne jest energiczne działanie władz Oddziałów, bowiem zaległości z tytułu składek członkowskich wg stanu na dzień 31. XII 1972 r. wynoszą 17.805 zł,—

W okresie sprawozdawczym wydatkowano następujące sumy:

Treść	1970	1971	1972	Razem
Działaln. wyd.	1.399.075	1.218.401	1.592.020	4.209.496
„ zlecona	239.033	127.066	39.718	405.817
„ popularyz.	68.858	77.945	72.705	219.508
„ bibliotek	87.055	75.058	67.477	229.590
Koszty administr.	165.247	182.167	207.320	554.734
Straty nadzwycz.	110.811	7.217	4.376	122.374
Razem	2.070.079	1.687.854	1.983.586	5.741.519

Podane wyżej koszty obejmują również Redakcję DWOK, której koszty za okres 1970–1972 wyniosły zł 2.868.389, pozostałą kwotę zł 2.873.130 wydatkowano z dyspozycji Zarządu Głównego. Wyjaśnić należy, że poniesione straty w roku 1970 w kwocie zł 110.811 dotyczyły lat 1961–1964 w związku z nieformalnym załatwieniem spraw dzierżawy pomieszczeń i wynagrodzeń za honoraria.

Reasumując stwierdzić należy, że PTL, obejmujące swą działalnością cały kraj i prowadzące współpracę z wielu instytucjami naukowymi w świecie, od szeregu lat nie jest w pełni dofinansowane. Czynione starania przez Zarząd Główny w Polskiej Akademii Nauk o zwiększenie dotacji, w szczególności na działalność popularyzacyjną Oddziałów oraz działalność wydawniczą, nie dały dotychczas pozytywnego rezultatu. Wydaje się zatem konieczne prowadzenie starań przez poszczególne Zarządy Oddziałów o uzyskiwanie funduszy od władz lokalnych na określone badania, wydawnictwa, akcje popularyzacyjne.

Preliminarz budżetowy na rok 1973 został zatwierdzony przez Akademię w wysokości zł 2.048.444 po stronie wydatków i dochodów. Dotychczasowe dochody i koszty kształtują się na poziomie planu. Z braku sprawozdań finansowych z wielu Oddziałów podawanie sum bezwzględnych dałoby niewłaściwy obraz finansowy.

V. Plan pracy Towarzystwa na 1973 r.

Plan ten przewiduje zgodnie z perspektywicznym planem na lata 1970–1975 realizację:

1. Rocznych planów wydawniczych,
2. Pomoc w realizacji planów Oddziałów,
3. Kontynuację prac Zarządu Gł. w zakresie:
 - a) gromadzenia i opracowywania księgozbioru,
 - b) kontynuację prac ODiE,
 - c) kontynuację prac Sekcji amerykańskiej
 - d) udział w akcji „Kultura ludowa — dobrem narodu”.

Ponadto plan przewiduje zakończenie rozpoczętych prac organizacyjnych związanych z: 1) zorganizowaniem Sekcji muzeologicznej, folklorystycznej i filmu etno-

graficznego przy PTL; 2) zawarciem umowy o współpracy naukowej i organizacyjnej ze Słowackim Towarzystwem Ludoznawczym (Slovenská Národopisna Spoločnosť); 3) zawarcie umowy o współpracy z Centralnym Ośrodkiem Metodyki Upowszechniania Kultury przy Ministerstwie Kultury i Sztuki; 4) kontynuacją rozmów z Towarzystwem Współpracy z Polonią Zagraniczną „Polonia” co do form współpracy i świadczeń naszego Towarzystwa na rzecz Polonii; 5) kontynuowaniem starań o zdobycie dodatkowych funduszy na reedycję wyczerpanych tomów DWOK i APSL.

Ponadto zgodnie z zaleceniami ostatniej kontroli finansowej biegłego księgowego Zarząd planuje przeprowadzenie inwentaryzacji majątku wszystkich Oddziałów PTL oraz przedyskutowanie wyceny wydawnictw PTL, które jak się wydaje mają zbyt niskie ceny, jak również zbadanie raz jeszcze możliwości upłynnienia nadmiernych zapasów wydawnictw Towarzystwa.

W związku z potrzebami rozwojowymi Towarzystwa będą wszczęte starania na Uniwersytecie Wrocławskim o uzyskanie lepszego lokalu dla pomieszczeń biblioteki, archiwum, biura oraz redakcji wydawnictw PTL.

Opracowała:
Bronisława Jaworska

XLVIII WALNE ZGROMADZENIE PTL I SESJA NAUKOWA W LUBLINIE W DNIACH 8-10 CZERWCA 1973 R.

XLVIII Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego odbyło się w Lublinie-Zamku w dniach 8-10 czerwca 1973 r. Po powitaniu uczestników przez dyrektora Muzeum Okręgowego w Lublinie, dr Zygmunta Ślusarskiego, prezes Zarządu Głównego PTL, prof. dr Kazimiera Zawistowicz-Adamska, dokonała w dniu 8 czerwca 1973 r. otwarcia obrad, proponując przewodnictwo mgr Zofii Neymanowej. Propozycję tę zaakceptowano i następnie przyjęto porządek obrad: 1. Uczenie pamięci zmarłych członków PTL; 2. Odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia; 3. Wybór Komisji Matki i Komisji Skrutacyjnej oraz Komisji Wnioskowej; 4. Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego; 5. Omówienie wniosków z dyskusji Oddziałów na temat kierunków i form działalności PTL; 6. Sprawozdania z działalności Oddziałów; 7. Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej; 8. Dyskusja; 9. Wręczenie legitymacji honorowego członka PTL prof. dr Tadeuszowi Sewerynowi; 10. Wybór nowych władz PTL; 11. Przedstawienie planu pracy i budżetu; 12. Omówienie wniosków przez Komisję Wnioskową; 13. Zamknięcie obrad.

Ad. 1. Minutą milczenia zebrani uczcili pamięć zmarłych członków PTL: prof. dr Włodzimierza Antoniewicza z Warszawy, doc. dr Adolfa Nasza z Wrocławia — wiceprezesa Zarządu Głównego PTL, doc. dr Tadeusza Wróblewskiego z Poznania — byłego wiceprezesa Zarządu Głównego, doc. Józefa Ligęzy z Bytomia, dr Sebastiana Flizaka z Mszany Dolnej — członka honorowego PTL, mgr Janusza Optołowicza z Lublina, mgr Jana Janoty i Władysława Stożka z Mszany Dolnej oraz prof. dr Sulo Haltsonena z Finlandii — członka honorowego PTL.

Ad. 2. Protokół z XLVII Walnego Zgromadzenia, które odbyło się w czerwcu

1972 r. w Ostrołęce, odczytała mgr Małgorzata Orlewicz. Do protokołu nie wniesiono uwag.

Ad. 3. Wybrano Komisję Matkę, do której powołano 5 osób: dr Stanisława Błaszczyka, dr Kazimierza Pietkiewicza, dr Longina Malickiego, dr Bolesława Łopuszańskiego i dr Leszka Itmana oraz Komisję Skrutacyjną w składzie: dr Anna Kowalska-Lewicka, doc. dr hab. Zbigniew Jasiewicz i mgr Józef Jastrzębski. W skład Komisji Wnioskowej weszli: prof. dr Franciszek Wokroj, dyr. Ignacy Kuźniewski i mgr Medard Tarko.

Ad. 4. Sekretarz Generalny Zarządu Głównego PTL, doc. dr hab. Bronisława Jaworska, przedstawiła sprawozdanie z działalności PTL w okresie ostatniej 3-letniej kadencji Zarządu — od września 1970 r. do czerwca 1973 r. W sprawozdaniu zostały omówione sprawy organizacyjne, działalność naukowa i wydawnicza, sprawy archiwum i biblioteki PTL, działalność Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej oraz inne dziedziny pracy. Odczytane zostało również sprawozdanie finansowe PTL za lata 1970–1972 (zob. teksty na s. 307–316).

Ad. 5. Doc. dr hab. B. Jaworska odczytała zbiorczą listę wniosków i postulatów Oddziałów PTL, zgłoszonych w toku ogólnej dyskusji członków w 1972 r., dotyczącej kierunków i form działania Towarzystwa. Zdaniem większości Oddziałów Towarzystwo nasze powinno skupiać nie tylko zawodowych etnografów, ale również miłośników kultury ludowej, działaczy i regionalistów, których należy włączać do prac organizacyjnych. Wysunięto postulat częstszego organizowania zjazdów w małych miejscowościach, dla ich zaktywizowania. Wskazano na pilną potrzebę nawiązania stałej współpracy z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym i innymi instytucjami tego typu w kraju, zacieśnienia kontaktów z Polonią zagraniczną. Podkreślono konieczność opracowywania i wydawania materiałów oraz podręczników i instrukcji dla zespołów folklorystycznych, poradników bibliograficznych, folderów związanych z akcją „Kultura ludowa — dobrem narodu”, katalogów wydawnictw itp. Postulowano potrzebę rozszerzenia prac badawczych, zaznaczając przy tym, że Oddziały powinny kierować swe wysiłki na badanie kultury ludowej regionów, w których działają; zauważono także potrzebę zwiększenia kontaktów PTL z nauką zagraniczną.

Doc. dr hab. B. Jaworska odpowiedziała w imieniu Zarządu na postulaty Oddziałów. Stwierdziwszy, że stanowią one w sumie bardzo cenny materiał wyznaczający kierunek i formy działalności Towarzystwa, zazaczyła, iż realizacja projektów zależna jest w dużym stopniu od aktywności członków, jak też od pomocy finansowej i poparcia Polskiej Akademii Nauk (zob. tekst na s. 325–328).

Ad. 6. Sprawozdania z działalności Oddziałów PTL przedstawili: mgr Krystyna Szałańska z Gdańska, dr Bolesław Łopuszański z Krakowa, mgr Eugenia Pietrewicz z Koszalina, dr Krystyna Marczak z Lublina, Jan Migdał z Łańcuta, doc. dr Jadwiga Kucharska z Łodzi, mgr Piotr Kaleciak z Mszany Dolnej, mgr Józef Wieczerek z Olsztyna, dyr. Ignacy Kuźniewski z Opola, mgr Stefan Lew z Przemysła, dr Bogusław Linette z Poznania, mgr Hanna Wojciechowska z Torunia, dr Krzysztof Makulski z Warszawy, mgr Maria Rostworowska z Wrocławia, mgr Krystyna Kaczko z Zabrza, dr Wanda Jostowa z Zakopanego i mgr Irena Pujanek z Zielonej Góry. Z większości sprawozdań wynika troska o rozwój działalności Oddziałów, wiele jednostek może poszczycić się nowymi osiągnięciami, zwłaszcza w dziedzinie popularyzacji kultury ludowej oraz uczestnictwa w ruchu regionalnym.

Ad. 7. Mgr Józef Jastrzębski złożył sprawozdanie z działalności Głównej Komisji Rewizyjnej i w imieniu Komisji zgłosił wniosek o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi. Absolutorium udzielono większością głosów (od głosu wstrzymały się 3 osoby — członkowie Prezydium).

Ad. 8. W dyskusji nad sprawozdaniami zabrało głos wielu obecnych. Poruszyli oni główne problemy, którymi żyje Towarzystwo: treść i formy pracy, aktywność w środowisku lokalnym i współpraca z pokrewnymi placówkami czy instytucjami, miejsce PTL w polskiej etnografii i folklorystyce, podstawy finansowe itp. Doc. dr hab. B. Jaworska zwróciła uwagę na nietypowość działalności PTL: badania naukowe i działalność popularyzatorska spada na Oddziały, które działają społecznie. Prof. dr K. Zawistowicz-Adamska zaznaczyła, że mimo trudności finansowych istnieją liczne możliwości zaktywizowania działalności PTL. Oddziały, które znalazły własny, odpowiedni do warunków miejscowych model działania, rozwijają się dynamicznie, np. Oddziały Koszaliński i Zielonogórski. Prof. dr F. Wokroj zwrócił uwagę na formalną stronę sprawozdań: powinny one zawierać informacje o zrealizowanych bądź niezrealizowanych uchwałach, co nie zawsze miało miejsce.

Ad. 9. Zgodnie z uchwałą poprzedniego zjazdu dokonano wręczenia dyplomu członka honorowego PTL nestorowi polskiej etnografii — prof. dr Tadeuszowi Sewerynowi. Ze względu jednak na nieobecność Profesora z powodu złego stanu zdrowia, dyplom wręczono prezesowi Oddziału Krakowskiego PTL, dr A. Kowalskiej-Lewickiej, z prośbą o uroczyste przekazanie prof. Sewerynowi. Wręczenia dokonała prezes PTL, prof. dr K. Zawistowicz-Adamska.

Ad. 10. Komisja Matka przedstawiła 25 kandydatur do Zarządu Głównego spośród zgłoszonych propozycji oraz po 5 kandydatur do Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego. Obecni zgłosili dodatkowe kandydatury, dokonując — na wniosek dr A. Kowalskiej-Lewickiej — prezentacji swych kandydatów nieznanymi ogółowi (kandydatów zgłoszonych przez Komisję Matkę przedstawiła doc. dr hab. B. Jaworska). W wyniku niejawnego głosowania w skład Zarządu Głównego PTL nowej kadencji weszły 22 osoby, które na zebraniu w dniu 9 VI 73 r. ukonstytuowały się następująco: 1) prof. dr Kazimiera Zawistowicz-Adamska — prezes, 2-3) prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa i dr Leszek Itman — wiceprezesi, 4) doc. dr hab. Bronisława Jaworska — sekretarz generalny, 5) doc. dr hab. Dorota Simonides — zastępca sekretarza generalnego, 6) dr Stanisław Błaszczyk — skarbnik, 7) prof. dr Stanisław Bąk — z-ca skarbnika, 8-9) dr Longin Malicki i prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa — członkowie Prezydium, 10) prof. dr Józef Burszta — przewodniczący Rady Wydawniczej. Członkowie Zarządu: 11) prof. dr Maria Frankowska, 12) mgr Eugeniusz Jaworski, 13) dr Władysław Jeż-Jarecki, 14) mgr Piotr Kaleciak, 15) dr Janusz Kamocki, 16) dr Krystyna Marczak, 17) mgr Zofia Neymanowa, 18) dr Ewa Fryś-Pietraszkowa, 19) dr Kazimierz Pietkiewicz. Zastępcy członków: 20) mgr inż. Romana Krzanowska, 21) mgr Józef Lech, 22) mgr Maria Suboczowa.

Skład Głównej Komisji Rewizyjnej: 1) prof. dr Franciszek Wokroj — przewodniczący, 2-3) dr Bogusław Linette i mgr Stanisław Chmielowski — członkowie. Zastępcy członków: 4) mgr Stefan Lew, 5) dr Jadwiga Pawłowska, 6) mgr Alexander Posern-Zieliński.

Sąd Koleżeński: 1) dr Tadeusz Prus-Wiśniowski — przewodniczący, 2-5) dr Witold Armon, dr Maria Biernacka, prof. dr Aleksander Godlewski i dr Bolesław Łopuszański — członkowie.

Ad. 11. Plan pracy Zarządu Głównego na najbliższe trzy lata, którego wytyczną jest uchwała Zjazdu Towarzystw Naukowych z czerwca 1973 r., przedstawiła w formie projektu doc. dr hab. B. Jaworska. Przewiduje on kontynuację dotychczasowych głównych kierunków działania, a w szczególności prowadzenie prac wydawniczych i popularyzatorskich, prac Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej, akcji „Kultura ludowa — dobrem narodu” oraz działalności sekcji amerykańskiej pod kierownictwem prof. dr M. Frankowskiej, jak też tworzenie nowych

form działania, m. in. przez zorganizowanie trzech dalszych sekcji: folklorystycznej, muzeologicznej i filmu etnograficznego, zacieśnienie współpracy z Centralnym Ośrodkiem Metodyki Upowszechniania Kultury, gdzie przewiduje się udział w szkoleniu działaczy kultury, wspólne zebrania w celu opracowania metod szkolenia, przeprowadzanie ekspertyz, fachowy instruktaż itp.

Doc. dr hab. D. Simonides, która będzie kierowała sekcją folklorystyczną, zaproponowała następujący plan pracy sekcji: nawiązanie kontaktu z członkami Towarzystwa zajmującymi się folklorem, doszkalanie etnografów w zagadnieniach folklorystyki, zbadanie zasobów PTL w zakresie materiałów folklorystycznych, służeńie ekspertyzami i pomocą zespołom amatorskim. Sekcja projektuje wydanie słownika wierzeń ludowych oraz skryptu z dziedziny folklorystyki.

Prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa określiła główne zadania sekcji muzeologicznej, którą organizuje: opracowanie metody klasyfikacji i typologii muzealiów (obecnie brak całościowej systematyki), instruktaż i inne formy pomocy działaczom regionalnym, udział w pracach programowej Rady Muzealnej przy Ministerstwie Kultury i Sztuki, w skład której powołano dwóch etnografów: prof. dr M. Znamierowską-Prüfferową i dr K. Pietkiewicza.

Zadania sekcji filmu etnograficznego postanowiono opracować w późniejszym terminie. Zebrani przyjęli to jako słuszne stanowisko, by środowisko etnograficzne oficjalnie odcięło się od Towarzystwa Filmu Etnograficznego, którego działalność jest pod względem merytorycznym niekompetentna.

Plan finansowy PTL w najbliższej przyszłości oparto na dotychczasowych podstawowych źródłach: dotacji PAN, sprzedaży wydawnictw, składkach członkowskich i subwencjach specjalnych. Obowiązkiem Zarządu i wszystkich członków — jak stwierdzono — jest właściwe gospodarowanie posiadanymi zasobami oraz przestrzeganie dyscypliny finansowej, a także poszukiwanie nowych źródeł.

Ad. 12. Wnioski członków PTL (zgłoszone jeszcze przed zjazdem) zostały w znacznej części twórczo wykorzystane przez Zarząd w programowaniu pracy Towarzystwa, co zostało wyżej omówione. W czasie obrad zgłoszono kilka nowych wniosków, które zostały zatwierdzone większością głosów: 1) W celu skrócenia terminu przyjmowania nowych członków Zarząd Główny upoważni Prezydium do bieżącego decydowania o zatwierdzeniu kandydata. 2) W skład kolegium decydującego w sprawach opieki nad zabytkami budownictwa drewnianego w Polsce powinien wchodzić etnograf — członek PTL; wniosek ten zostanie przekazany Naczelnemu Urzędowi Konserwatorskiemu Ministerstwa Kultury i Sztuki. 3) W celu zaktywizowania Towarzystwa — na wniosek Oddziału Toruńskiego — należy zwiększyć liczbę delegatów na doroczne zjazdy (jeden delegat na 10 członków). Wniosek ten zatwierdzono jako wytyczną dla nowego Zarządu, gdyż jego realizacja w obecnej sytuacji finansowej nie jest możliwa.

Przedstawiciel Oddziału Warszawskiego, dr K. Makulski, zgłosił wniosek nagły: Oddział Warszawski zaproponował odbycie następnego zjazdu PTL w Warszawie. Wniosek przyjęto jednogłośnie.

Ad. 13. Obrady zamknięto podziękowaniem za udział organizatorom, uczestnikom i gospodarzom zamknięcia — zwłaszcza dyrektorowi dr Z. Ślusarskiemu i personelowi Muzeum Okręgowego, w którego salach toczyły się obrady, oraz prezesowi dr K. Marczakowej i członkom Lubelskiego Oddziału PTL.

W sobotę dnia 9 czerwca 1973 r. w sali Domu Kultury w Lublinie odbyła się pod przewodnictwem dr L. Itmana Sesja Naukowa PTL, w której obok uczestników zjazdu wzięli udział etnografowie i działacze kulturalni z Lubelszczyzny, regio-

naliści i twórcy ludowi, a także przedstawiciele miejscowych władz i społeczeństwa. Sesja została poświęcona problematyce badawczej i administracyjno-organizacyjnej związanej z rozwojem kultury ludowej w Lubelskiem. Referat pt. „Wybrane zagadnienia z kultury ludowej Lubelszczyzny” wygłosił doskonale znawca problematyki i terenu, prof. dr Roman Reinfuss. Referent zwrócił uwagę na potrzebę nieprzerwanej kontynuacji badań. Wygłoszono także kilka komunikatów o osiągnięciach etnografii i muzeologii lubelskiej, o planach badawczych, działalności Stowarzyszenia Twórców Ludowych (mgr M. Grubeł-Myskuła) i in.

W dyskusji zdążyło wypowiedzieć się 12 osób, pozostali uczestnicy mogli złożyć swe wypowiedzi pisemnie. Jak stwierdził w podsumowaniu dr L. Itman, dominowały w dyskusji praktyczne zagadnienia muzealnictwa i plastyki ludowej, takie jak: miejsce skansenu lubelskiego w planie rozwoju przestrzennego miasta i założenia doboru obiektów do tej placówki, współpraca muzeów z twórcami ludowymi, gospodarka Funduszem Rozwoju Twórczości Ludowej (mgr E. Mach zaproponował wystąpienie z wnioskiem do władz Cepelii o zwiększenie funduszu na badania terenowe i publikacje oraz na nagrody za twórczość w dziedzinie folkloru), weryfikacja dzieł twórczości ludowej i twórców (dr J. Rogala zgłosił projekt utworzenia w jednym z muzeów galerii samorodnej twórczości ludowej, wypływającej z inspiracji samego twórcy), wychowanie plastyczne dzieci, większy udział tematyki wiejskiej i ludowej w twórczości artystów-plastyków, pomoc PTL w tworzeniu pleneru dla artystów i in. Mocno podkreślono potrzebę dalszego rozwijania społecznego ruchu w dziedzinie ludoznawstwa regionalnego. Pominięto natomiast w dyskusji główne problemy naukowo-badawcze wysunięte w referacie prof. dr R. Reinfussa.

Zakończenie Sesji uświetnił występ znakomitego ludowego kabaretu satyrycznego „Rzep” z Krzczonowa.

Trzeci dzień zjazdu, 10 czerwca 1973 r., upłynął w terenie. Z rana delegacja uczestników złożyła wieńce i wiązanki kwiatów pod pomnikiem ofiar zbrodni hitlerowskich w obozie śmierci w Majdanku, a także na grobach etnografów lubelskich — prof. J. Świeżego i mgr J. Optołowicza. Następnie uczestnicy odbyli wycieczkę naukową trasą: Lublin — Urzędów (zwiedzenie słynnego ośrodka garncarstwa i budownictwa ludowego oraz udział w kiermaszu wyrobów garncarskich) — Kazimierz nad Wisłą (zwiedzenie Muzeum i miasta) — Nałęczów (zwiedzenie Muzeum Prusa i Chatki Żeromskiego). Wycieczka była bardzo pożyteczną imprezą naukową.

Na podstawie protokołów i materiałów Danuty Penkalówniej, Krystyny Marcza-kowej, Eugeniusza Jaworskiego, Elżbiety Królikowskiej i Wandy Drewniak opracował *Medard Tarko*

DYSKUSJA ODDZIAŁÓW NA TEMAT OSIĄGNIĘĆ I CELÓW PTL

Podsumowanie

II Kongres Nauki Polskiej, który wytyczył główne kierunki i zadania nauki polskiej na przyszłe dziesięciolecie, stał się okazją do krytycznego spojrzenia na dorobek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, jego cele oraz kierunki i formy czia-

łania. Jak powszechnie członkom wiadomo, różne były zadania, które stawiało sobie Towarzystwo w poszczególnych okresach swej blisko 80-letniej działalności, podobnie jak różne były zadania stawiane w tych okresach etnografii.

Z inicjatywy Sekretarza Generalnego, jesienią 1972 r. Oddziały Towarzystwa zorganizowały zebrania dyskusyjne, na których członkowie zastanawiali się nad dotychczasowym dorobkiem i przyszłym planem pracy Towarzystwa, nawiązując do ustaleń ogólnopolskich dyskusji nad kierunkami działania i organizacją nauki polskiej, toczących się po VI Zjeździe PZPR. Owocem zebrań i dyskusji członków PTL były zgłoszone Zarządowi Głównemu liczne wnioski, postulaty, uwagi krytyczne i dezyderaty, w wyniku których zarysowuje się projekt planu pracy Towarzystwa na przyszłość, planu stanowiącego odzwierciedlenie dążeń i zamierzeń szerokiego ogółu członków.

Najważniejsze kwestie poruszone w dyskusjach oddziałowych dotyczyły ogólnego charakteru naszego Towarzystwa i profilu jego działalności, potrzeby stymulowania ruchu naukowego poprzez organizowanie sesji i konferencji naukowych oraz badań naukowych, popularyzacji wiedzy etnograficznej oraz wewnętrznej organizacji pracy Towarzystwa, ze szczególnym uwzględnieniem działalności wydawniczej.

1. Ogólny charakter PTL

Zdaniem większości Oddziałów najważniejszą funkcją spełnianą przez PTL jest integracja środowiska etnograficznego obejmującego zarówno specjalistów i amatorów etnografów, jak też specjalistów innych dyscyplin naukowych związanych przedmiotowo z etnografią, którzy poprzez uczestniczenie w pracach PTL mają możliwość wymiany swoich doświadczeń. Postulowano, by Towarzystwo nasze bardziej rozszerzyło zakres swojej działalności dążąc do tego, aby stać się pomostem między naukowymi ośrodkami centralnymi a regionami; niektórzy członkowie uważali przy tym, że koncepcji tej powinno podporządkować się całą działalność Towarzystwa, o czym będzie mowa niżej.

Nie brakło jednak i innego spojrzenia na ogólny profil PTL. Np. członkowie Oddziału Śląskiego wyrazili opinię, że Towarzystwo powinno raczej zrzeszać ludzi zajmujących się zawodowo etnografią, uzyskując tym samym cenzus Towarzystwa o charakterze wyłącznie naukowym.

Generalnie jednak biorąc przeważała koncepcja Towarzystwa zrzeszającego zarówno zawodowych etnografów, jak również licznych sympatyków ludoznawstwa, ludzi bez cenzusu naukowego, lecz zasłużonych dla etnografii poprzez swą działalność w terenie. Oddział Krakowski postulował nawet stworzenie ogniw PTL skupiających młodzież szkolną zainteresowaną etnografią.

Oddziały Krakowski i Łódzki sugerowały potrzeby wprowadzenia odrębnej kategorii członków Towarzystwa, tzw. członków-korespondentów, rekrutujących się z miejscowej inteligencji, jak również aktywu społecznego. Członkowie ci mogliby dostarczać materiałów terenowych do specjalnie utworzonej w tym celu placówki (archiwum), co mogłoby znacznie usprawnić prace naukowo-badawcze.

2. Organizacja życia naukowego

Większość Oddziałów widzi i aprobuje dążenie Zarządu i poszczególnych Oddziałów do organizowania etnograficznego życia naukowego w skali całego kraju, dążenie do organizowania ogólnopolskich konferencji naukowych, zjazdów oraz sympozjów, jak również dążenie do poszerzenia kontaktów z instytucjami pokrewnymi, których krąg stale wzrasta.

Oddział Krakowski stwierdza, że Zarząd Główny zbyt rzadko organizuje sesje ogólnopolskie (zasadniczo raz do roku z okazji Walnego Zgromadzenia) przy czym poziom tych sesji jest nierówny, że sesje takie powinny być — za przykładem tego Oddziału — urządzone częściej przez poszczególne Oddziały. Jak wiadomo, niektóre Oddziały nie wykazują żadnej działalności w tym zakresie, co zdaniem członków Oddziału Krakowskiego budzić musi niepokój.

Oddział Warszawski postuluje urządzenie dla członków Towarzystwa odczytów wygłaszanych przez specjalistów z pokrewnych dyscyplin naukowych. Ich obserwacje i doświadczenie mogłyby być dla etnografów bardzo przydatne.

Oddział Toruński zwraca uwagę na to, że aby intensyfikować działalność naukową należy pamiętać o włączaniu do bliższej współpracy miejscowych regionalistów-ludoznawców, m. in. poprzez zapraszanie ich do uczestnictwa w sesjach naukowych. Zdaniem tego Oddziału bardzo pożyteczne także byłoby organizowanie dobrze przygotowanych pod względem naukowym wycieczek krajowych i zagranicznych.

Wiele krytycznych uwag i konkretnych postulatów dotyczyło organizacji Walnych Zgromadzeń i towarzyszących im sesji naukowych. Niektórzy członkowie sugerują przyjęcie zasady, by Walne Zgromadzenia odbywały się częściej w małych miejscowościach, co powinno przynosić i Towarzystwu, i miejscowym działaczom obopólne korzyści. Można bowiem łatwo zauważyć, jak na każdym Walnym Zgromadzeniu społeczeństwo miejscowe pragnie dyskusji związanych tematycznie z jego regionem, odczuwając potrzeby wiązania jej z problematyką naukową bardziej ogólną. Sesje i dyskusje naukowe winny być jednak lepiej przygotowywane pod względem organizacyjnym i merytorycznym.

3. Podnoszenie pozycji etnografii i popularyzacja wiedzy etnograficznej

Oddział Toruński uważa, że pierwszoplanowym zadaniem w tym zakresie powinno być ponowne wszczęcie przez PTL poważnej i nieustępliwej akcji zmierzającej do restytucji na Uniwersytetach skasowanych kiedyś katedr i kierunków studiów etnograficznych, przy równoczesnych zabiegach o wprowadzenie wykładów etnograficznych do szkół wyższych i średnich (w zależności od ich charakteru).

Tenże Oddział postuluje również, aby PTL wystąpiło do II Kongresu Nauki Polskiej (przez Wydział I PAN) o zaakceptowanie roli i zasług Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w polskim ruchu społeczno-naukowym. Oddział w Mszanie Dolnej proponuje wystąpienie do odpowiednich władz o uznanie PTL za towarzystwo o wyższej użyteczności społecznej.

Wiele Oddziałów uważa, że PTL jako instytucja zrzeszająca większość fachowców z dziedziny etnografii powinna występować w roli eksperta i konsultanta w poczynaniach mających na celu szerzenie treści folklorystycznych. W celu realizacji tego postulatu poszczególne Oddziały wskazują instytucje, do których PTL powinno zwrócić się z propozycją swej pomocy i usług. Oddział Toruński uważa, że m. in. należałoby zwrócić się do Ministerstwa Kultury i Sztuki (COPIA, COMUK) w celu ustalenia zakresu współpracy, zwłaszcza w dziedzinie realizacji imprez folklorystycznych. Interesująco możnaby ułożyć współpracę z PTTK, przeszkolenie etnograficzne instruktorów obsługujących wycieczki mogłoby służyć popularyzacji zagadnień ludoznawczych.

Oddział Warszawski zwrócił uwagę na to, że często się zdarza, iż audycje radiowe i telewizyjne są przygotowywane przez niefachowców i nie są konsultowane ze specjalistami. Właśnie PTL winno w tych sprawach pełnić funkcję konsultanta oraz planować i koordynować udział poszczególnych zespołów i osób w audycjach

folklorystycznych. Wskazaniem byłoby też nawiązanie współpracy z PUPiK „Książka—Prasa—Ruch”, w porozumieniu z którym możnaby organizować w terenie np. wystawy objazdowe dla „Klubo-kawiarni”. Oddział Łańcucki sugeruje, aby w oparciu o doświadczenia tego Oddziału przeanalizować możliwość organizowania w plenerze wystaw malarstwa uwzględniającego problematykę etnograficzną, jako atrakcyjnego środka popularyzacji.

Oddziały Warszawski, Śląski i Poznański uważają, że celowe byłoby dalsze rozwijanie współpracy z Towarzystwem Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”. Polonia zagraniczna bowiem szczególnie interesuje się sprawami folkloru i kultury regionalnej oraz wydawnictwami folklorystycznymi. Dużą rolę mogą tu odegrać odpowiednie katalogi, jak np. katalogi *Dzieł wszystkich* O. Kolberga wydane ostatnio w języku rosyjskim i angielskim, a także wystawy i punkty sprzedaży wydawnictw PTL, w organizowaniu których zainteresowane jest Tow. „Polonia”. Istnieje realna możliwość pełnienia przez PTL funkcji konsultanta przy badaniach nad Polonią w krajach, w których są ośrodki emigracyjne.

Wielu członków wskazuje na to, iż ważną funkcją PTL jest służenie informacją wszystkim zainteresowanym. Funkcję tę Towarzystwo może wypełniać poprzez dobrze zorganizowane poradnictwo (np. dla prowadzących izby pamiątek itp.).

Liczne sygnały z terenu wskazują na konieczność opracowania i wydania bibliografii dla wszystkich realizacji scenicznych wykorzystujących folklor. Mogłyby to być poradniki bibliograficzne dla zespołów regionalnych itp.

4. Praca naukowa

Oddziały rozważają sprawy aktywizacji prac badawczych organizowanych przez PTL. Odwołując się do okresów, w których działalność Towarzystwa obejmowała przede wszystkim szeroko zakreślone prace badawcze, postulują wprowadzenie zmian w tym zakresie.

Oddziały Poznański i Mszański zastanawiają się nad taką organizacją pracy Oddziałów, aby wysiłki koncentrowały się przede wszystkim na badaniu i ochronie kultury ludowej regionów, w których działają.

Oddział Śląski w dyskusji tej zwraca uwagę na to, że etnograficzna działalność badawcza powinna być korygowana zapotrzebowaniem społecznym, m. in. ze względu na możliwości otrzymania na ten cel dodatkowych funduszy.

Ten sam Oddział (wraz z Oddziałami Krakowskim i Toruńskim) jest poważnie zaniepokojony faktem nie podejmowania dotychczas przez PTL inicjatyw badawczych poza granicami kraju, zwłaszcza w krajach demokracji ludowej. Należy w związku z tym wszcząć starania o przyznanie PTL funduszu dewizowego. Tematyka podejmowanych badań powinna dotyczyć przede wszystkim krajów Europy, ze szczególnym uwzględnieniem krajów obozu socjalistycznego.

Oddrębną propozycję wysuwa Oddział Łódzki proponując utworzenie Sekcji badań terenowych, posiadającej własny program naukowy, organizującej seminaria i dyskusje nad opracowanymi tematami.

Oddział Krakowski zwraca uwagę na potrzebę spopularyzowania zbiorów Biblioteki PTL we Wrocławiu i łatwiejszego ich udostępnienia. Zdaniem Oddziału Łódzkiego nie mniej pilną i ważną potrzebą jest podjęcie odpowiednich kroków w celu zabezpieczania i zbierania rękopisów będących w posiadaniu starszych wiekiem miłośników ludoznawstwa.

5. Sprawy wewnętrzno-organizacyjne

Wypuklając liczne potrzeby w zakresie organizacji ruchu naukowego przez PTL, członkowie widzą wewnętrzne niedostatki utrudniające realizację tak sze-

roko zakrojonych planów Towarzystwa. Większość Oddziałów główne trudności widzi w braku czasu członków, niemożności organizowania szerszej działalności bazującej li tylko na pracy społecznej. Postuluje więc Oddział Krakowski zatrudnienie sprawami ogólnoadministracyjnymi oddzielnego pracownika w biurze Zarządu Głównego PTL. Oddział Mszański zgłasza postulat, ażeby dla większych Oddziałów (ponad 30 członków) przeanalizować możliwość uzyskania przynajmniej pół etatu celem zatrudnienia pracownika, któryby odciążał członków pracujących społecznie od zbyt obciążających ich prac technicznych (prowadzenie rachunkowości, biblioteki i archiwum Oddziału).

Oddział Toruński zwraca uwagę na fakt, że Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL, który jest rzecznikiem polskiej etnografii w kraju i na świecie i prowadzi wiele ważnych prac związanych z tą działalnością, dysponuje zaledwie jednym etatem.

Możliwość ożywienia działalności PTL widzi Oddział Krakowski w większej rotacji członków Zarządu Głównego PTL; chodzi o uaktywnienie tych osób, które dysponują większą ilością czasu wolnego dla prac Towarzystwa.

Oddział Krakowski także domagał się przywrócenia zwyczaju odczytywania na Walnych Zgromadzeniach sprawozdań z działalności Oddziałów.

6. Sprawy wydawnicze

Wiele uwagi poświęcono sprawom polityki wydawniczej. W trakcie toczącej się dyskusji padło sporo zgodnych uwag i dezyderatów. Oddział Krakowski z niepokojem podkreślił, że poza „Ludem” i „Literaturą Ludową” pozycje wydawane w innych seriach ukazują się nieregularnie, wydawane są najczęściej w zależności od uzyskanych dodatkowych funduszy, co powoduje, że nie zawsze zgadza się to z intencjami planu wydawniczego, opracowywanego przez Radę Wydawniczą. W tych warunkach nie jest możliwe realizowanie przyjętej przez Towarzystwo zasady, że w publikowanych seriach wydawniczych partycypować będą wszystkie Oddziały.

W związku z postulowaną potrzebą większej integracji członków PTL w skali całego kraju, Oddziały Krakowski i Mszański postulowały wydawanie bieżącego informatora o działalności Zarządu Głównego, Prezydium, poszczególnych sekcji itp. Nadto — obok istniejących już bardzo potrzebnych i pożytecznych serii wydawniczych podkreślono brak stałego periodyku naukowo-informacyjnego. W tym zakresie Oddziały wysuwają różne propozycje, domagając się informatora o różnej postaci: od skromnego przynajmniej biuletynu powielaczowego, poprzez pismo wydawane szlachetniejszymi technikami poligrafii, do atrakcyjnego magazynu dla szerokiego grona osób, stanowiącego zarazem przewodnik metodyczny dla członków oraz informator organizacyjny.

Jednocześnie uznano, że w związku z programem „Kultura ludowa — dobrem narodu” należy koniecznie wydać serię poradników i materiałów instruktażowych, a także atrakcyjne foldery, katalogi itp.

Opracowali:

Bronisława Jaworska, Jerzy Lewowicki

W ODPOWIEDZI ODDZIAŁOM — UWAGI PREZYDIUM ZG PTL

Na wstępie należy zauważyć, że profil działalności Towarzystwa przechodził różne fazy, zależne w dużym stopniu od tendencji ogólnych PAN (np. wskazania

odnośnie do nacisku na popularyzację wiedzy kosztem badań terenowych, nierównomierny dopływ funduszy na działalność podstawową Towarzystwa itp.). Stąd też konkretne propozycje Oddziałów pozwalają wprawdzie Zarządowi nakreślić teoretycznie zarys przyszłej działalności, lecz trzeba pamiętać, że pełna realizacja tego projektu zależeć będzie m. in. od uwzględnienia niektórych postulatów przez władze PAN.

Ad. 1. Charakter Towarzystwa. Prezydium ZG PTL przychyliła się do głosu większości, że członków Towarzystwa powinno się rekrutować z różnych środowisk, zarówno etnograficznych zawodowych, jak i amatorskich — miłośników ludoznawstwa, a także z środowisk pokrewnych. Stanowisko takie popiera obecnie także PAN. Uważamy, że ramy naszego statutu umożliwiają już teraz organizowanie kół młodzieżowych. Prezydium myśli też o szerokim werbowaniu członków z regionalnych środowisk działaczy kultury. Chodzi nie tyle o stworzenie nowej kategorii członków korespondentów, co o formy aktywizacji etnografów amatorów, którzy dobrowolnie zgłaszałiby akces, m. in. do pracy zbierackiej.

Ad 2. Organizacja życia naukowego. Odnośnie do sugestii organizowania większej ilości sesji naukowych (postulat Oddziału Krakowskiego) prezydium jak najbardziej popiera to stanowisko. Dotychczasowe ograniczenia w tej mierze wynikają jedynie ze skromnych możliwości finansowania tych imprez przez PTL. Ponadto, aby zapewnić minimum funduszy, trzeba je zaplanować z rocznym wyprzedzeniem i koszty wstawić do planu finansowego. Podobną trudność sprawia organizacja wycieczek, których koszt jest znaczny, a Towarzystwu brak środków na dofinansowanie tego rodzaju akcji.

Prezydium popiera całkowicie propozycje urządzania Walnych Zgromadzeń Delegatów w ośrodkach regionalnych (w ostatnich latach Walne Zgromadzenia odbyły się w Limanowej, Międzyzrzeczu, Ostrołęce i Łomży). Organizowanie Zjazdu nie jest jednak możliwe w każdej miejscowości ze względu na konieczność zagwarantowania minimum 150 miejsc noclegowych.

Troska o staranne przygotowywanie corocznych sesji zasługuje naszym zdaniem na dużą uwagę; myślimy, że sytuacja się poprawi gdy zaczną pracować organizowane obecnie sekcje specjalistyczne, które będą mogły wziąć na siebie trud przygotowania niektórych sesji z okazji WZD.

Ad.3. Pozycja etnografii i popularyzacji wiedzy. Prezydium ZG w miarę swoich możliwości czyni wysiłki, aby włączyć się do różnych akcji, sugerując zarazem potrzebę oferowania fachowego poradnictwa różnym zainteresowanym instytucjom. Wydaje się nam, że i członkowie ze swej strony powinni w interesie całej naszej organizacji wykorzystywać każdą okazję sprzyjającą nawiązaniu takich kontaktów.

Prezydium ZG czuje się w obowiązku poinformować, że podjęło już uprzednio rozmowy z Towarzystwem Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia” i wzięło udział w zjeździe uczonych zagranicznych polskiego pochodzenia, który odbył się w Krakowie w lipcu 1973 r. W czasie zjazdu, prócz okolicznościowej wystawy wydawnictw PTL mogących zainteresować Polonię zagraniczną, odbyliśmy rozmowy z przedstawicielami Polonii, m. in. z prezesem Fundacji Kościuszkowskiej dr Eugeniuszem Kusielewiczem, na temat wzajemnej współpracy kulturalnej i naukowej. Prezydium nawiązało kontakt z Centralnym Ośrodkiem Metodyki Upowszechniania Kultury przy Ministerstwie Kultury i Sztuki oraz bierze instytucjonalnie udział w akcji „Kultura ludowa — dobrem narodu”, reprezentując PTL w Komitecie ogólnopolskim, powstałym przy Ministerstwie Kultury i Sztuki.

Reprezentanci PTL są członkami Komitetu krajowego Międzynarodowej Unii

Nauk Antropologicznych i Etnologicznych oraz Komitetu Nauk Socjologicznych PAN (brali udział w organizowaniu Sekcji Etnograficznej tego Komitetu).

Zarząd PTL zdaje sobie sprawę z tego, że Polskie Towarzystwo Ludoznawcze pełni ważne funkcje ideologiczno-polityczne. W ludowym Państwie, w którym problemy kultury ludowej znajdują się w centrum uwagi społeczeństwa, PTL — towarzystwo powołane do rozwijania działalności na tym polu — winno traktować swą działalność jako ważne zadanie ideologiczne. Pełnienie tego zadania podnosi rangę pracy całego Towarzystwa w oczach działaczy terenowych i centralnych. Pamiętamy, że Towarzystwo jako trybuna polskiej etnografii jest w dużym stopniu odpowiedzialne za realizację programu ochrony kultury ludowej. Powinno więc w postaci apeli, interwencji i akcji społecznych czuwać nad prawidłowościami popularyzacji tych problemów. Powinno występować z nowymi inicjatywami do władz centralnych i terenowych, do różnych towarzystw i instytucji, domagając się rozszerzenia wszelkiego rodzaju akcji ochronnych i popularyzatorskich.

Ad 4. Praca naukowa. Na temat badań poza granicami kraju możemy zakomunikować, że w toku załatwiania jest sprawa zawarcia umowy o współpracy ze Słowackim Towarzystwem Ludoznawczym, w której to umowie przewidywany jest udział członków w konferencjach, sesjach i badaniach.

Wobec tego, że uzyskanie specjalnych funduszy dewizowych na ten cel jest niemożliwe, będzie to jedyna dostępna forma prowadzenia badań poza granicami kraju. Należy nadmienić w tym miejscu, że zgodnie z sugestiami PAN prace badawcze Towarzystwa powinny być prowadzone bez specjalnych nakładów finansowych, raczej jako uzupełnienie działalności „oficjalnych” specjalistycznych placówek, powołanych do życia w określonym celu i funkcjonujących zgodnie z zaplanowanym profilem instytucji użyteczności publicznej.

Ad 5. Sprawy wewnętrzno-organizacyjne. Zatrudnienie dodatkowych osób jako pracowników administracyjnych w PTL pociąga konsekwencje finansowe i wymaga zgody PAN. Akademia zaś zazwyczaj tej zgody nie udziela wychodząc z założenia, że członkowie niektóre funkcje (zwłaszcza w Oddziałach) powinni pełnić społecznie.

W związku z sugestiami na temat rotacji członków Zarządu pragniemy zwrócić uwagę, że apelowaliśmy do poszczególnych Oddziałów, aby zgłaszały swoich kandydatów. Na ten dwukrotnie zgłaszany apel odpowiedzi wpływają bardzo powoli. Pragnęlibyśmy ponadto, aby kandydatury zgłoszone Walnemu Zgromadzeniu Delegatów dały możliwość zorientowania się w dotychczasowej działalności proponowanych kandydatów w ramach prac Towarzystwa.

Zarząd ubolewa, podobnie jak członkowie, z powodu braku wewnętrznego informatora działalności Towarzystwa, jednakże w obecnej sytuacji nie widzimy żadnych szans na rozwinięcie akcji wydawniczej o jeszcze jeden tytuł. Chcąc jednak poszerzyć zakres wewnętrznej informacji postanowiono sporządzać odbitki z rocznych sprawozdań PTL publikowanych w „Ludzie”, a ponadto zaopatrzyć wszystkich członków w odbitkę artykułu Prezesa, prof. dr K. Zawistowicz-Adamskiej, na temat naszego Towarzystwa i jego działalności, opublikowanego w czasop. „Nauka Polska” nr 1/73 w związku z II Kongresem Nauki Polskiej.

Jeśli chodzi o odczytywanie sprawozdań na WZD, to z inicjatywy Prezydium były one odczytywane w 1971 i 1972 r., lecz z przykrością należy stwierdzić, że delegaci nie zawsze byli obecni w sali obrad.

Ad 6. Sprawy wydawnicze. Wątpliwości Zarządu i członków w sprawach wydawniczych są zbieżne. Niestety, stała dotacja PAN starcza wyłącznie na wydawanie dwóch reprezentacyjnych wydawnictw ciągłych: „Ludu” i „Literatury

Ludowej". Inne serie wydawnicze lub tytuły poza seriami mogą ukazywać się w miarę zdobywania funduszy ze sprzedaży zapasów wydawnictw PTL i uzyskiwania specjalnych subwencji. Zarząd zwraca się więc do członków z apelem, aby pomogli w kolportowaniu wydawnictw PTL.

W akcji „Kultura ludowa — dobrem narodu” prace wydawnicze, zgodnie z sugestiami Ministerstwa Kultury i Sztuki, prowadzą komitety wojewódzkie, w których aktywnie działają Oddziały PTL. Słuszne są głosy członków, że zakres tych prac niewątpliwie należałoby jak najbardziej poszerzyć i rozwinąć.

Opracowała:
Bronisława Jaworska

DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA DOKUMENTACJI I INFORMACJI ETNOGRAFICZNEJ PRZY POLSKIM TOWARZYSTWIE LUDOZNAWCZYM W 1972 R.

Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL w Łodzi, pracujący początkowo pod kierownictwem prof. dr K. Zawistowicz-Adamskiej, a następnie od połowy 1971 r. pod kierownictwem doc. dr B. Kopczyńskiej-Jaworskiej, rozpoczął swoją działalność we wrześniu 1968 r.

Powołana z inicjatywy społecznej placówka, zgodnie z intencjami założycieli miała służyć zarówno dokumentacji poczyniń naukowych w dziedzinie etnografii, jak i świadczyć usługi na rzecz organizatorów prac kulturalno-oświatowych, udzielając informacji z zakresu szeroko pojętego folkloru.

Zamierzenia te — jak dotychczas — zostały tylko częściowo zrealizowane. Pierwszy okres pracy Ośrodka (lata 1968–1969) został poświęcony założeniu podstawowej bazy dokumentacyjnej przedsięwzięć folklorystycznych. Ośrodek prowadził dokumentację dotyczącą działalności naukowej placówek etnograficznych w świecie, w tym towarzystw międzynarodowych, kolekcjonował materiały ze zjazdów, konferencji i sympozjów krajowych i zagranicznych.

Powyższe działy dokumentacji uzupełniane były w latach następnych. Jednocześnie czyniono wysiłki w celu nawiązania kontaktów z różnymi rodzajami placówek etnograficznych zarówno w kraju, jak i za granicą dla zorganizowania bezpośredniej wymiany świadczeń.

Służba informacyjna. W ramach działalności na użytek własnego środowiska etnograficznego ODiE kolportował wśród poszczególnych osób i placówek, w zależności od ich specjalizacji naukowych, informacje o zjazdach i konferencjach zagranicznych uzyskiwane na podstawie zaproszeń przysyłanych do PTL od organizatorów. Ponadto opracowywano zestawy informacji do kroniki kolejnych tomów „Ludu”¹.

W odpowiedzi na sugestie zgłoszone przez członków PTL w roku 1972 Ośrodek przystąpił do zbierania informacji na temat opracowywanych kwestionariuszy

¹ Zob. sprawozdania [w:] „Lud” 1971, t. 55, s. 365–366; 1972, t. 56, s. 364–365, oraz „Lud” t. 54: 1970, Muzealne wystawy etnograficzne w latach 1968–69, Doktoraty i habilitacje: „Lud” t. 55, R. 1971, Festiwale, „dni”, konkursy w 1969, Badania terenowe prowadzone przez muzea w latach 1968–70, Skanseny, Wykaz prac magisterskich, Etnograficzne wystawy czasowe eksponowane w r. 1970, Doktoraty i habilitacje z zakresu etnografii w latach 1968–70, w r. 1972 przygotowano kronikę do 56 tomu „Ludu”.

(ankiet) do terenowych badań etnograficznych. Wysłano 200 ankiet, w odpowiedzi otrzymano 80 kwestionariuszy. Kwestionariusze przekazane przez autorów są przechowywane w zbiorach Ośrodka, z kwestionariuszy wypożyczonych do wglądu sporządzono mikrofilmy.

W tym samym roku opracowano i rozesłano około 400 ankiet adresowanych do zespołów folklorystycznych. Otrzymane w odpowiedzi informacje pozwoliły uzupełnić posiadaną kartotekę zespołów. Tegoż roku, korzystając z akcji weryfikacyjnej twórców ludowych prowadzonej przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, zapoczątkowano weryfikację danych w kartotece twórców (zweryfikowano z wykazami Ministerstwa 7 województw).

Pomimo wysiłków zmierzających do informowania jak najszerszego kręgu działaczy kulturalno-oświatowych o istnieniu Ośrodka (rozesłano komunikaty o powstaniu Ośrodka do Wydziałów Kultury Prezydów Rad Narodowych), stosunkowo rzadko udzielane są informacje dla tego rodzaju odbiorców. Najczęściej udzielanym rodzajem informacji na zapytania indywidualne z kraju, jak i z zagranicy, są wskazówki bibliograficzne oraz wiadomości o osobach i instytucjach prowadzących badania na określone tematy.

Pracownicy Ośrodka, z wykształcenia etnografowie, w miarę możliwości śledzą i dyskutują metody pracy i techniki dokumentacji naukowej. Główna uwaga zwrócona jest obecnie na sprawę klasyfikacji materiałów. Ośrodek podjął wstępne wysiłki w celu opracowania etnograficznego tezaurusa. Elapy dyskusji i wykonywanych prac w tej dziedzinie znajdują swe odbicie w kilku artykułach opublikowanych oraz znajdujących się w druku².

Koordinacja i współpraca krajowa. Ośrodek nasz jest jedyną w Polsce placówką dokumentacyjną w dziedzinie etnografii. Ostatnio wzrosła jego rola w związku z pracami przygotowawczymi do Kongresu Nauki Polskiej oraz pracami powołanej w 1972 r. Sekcji Etnograficznej przy Komitecie Nauk Socjologicznych PAN. Dla potrzeb tej Sekcji Ośrodek sporządził szereg zestawień informacyjnych (wykazy pracowników działających na polu etnografii, wykazy wydawnictw etnograficznych, towarzystw itp.). Ponadto Sekcja zleciła Ośrodkowi organizację i prowadzenie prac z zakresu bieżącej bibliografii.

ODiE pozostaje również w kontakcie z ODiIN PAN uczestnicząc w miarę możliwości w seminariach organizowanych przez tę instytucję³.

Najlepiej przedstawia się współpraca z działami etnograficznymi muzeów, które przekazują nam stale swe informacje.

Współpraca międzynarodowa. Ośrodek świadczy różnego rodzaju usługi informacyjne zlecane mu przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, jak przekazywanie danych do rejestru stowarzyszeń nauk społecznych (UNESCO), danych do informatorów międzynarodowych itp. W roku 1972 sporządzono selektywną bibliografię prac etnograficznych publikowanych w 1971 r. dla międzynarodowej bibliografii nauk społecznych, wydawanej przez Comité International pour la Documentation des Sciences Sociales (CIDSS UNESCO) w Paryżu.

² E. Królikowska, Uwagi na temat zagadnień dokumentacji i informacji naukowej, „Etnografia Polska”, t. 16: 1972, s. 259-266; E. Królikowska, Z problematyki klasyfikacji, „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi”, seria etnograficzna, t. 17 w druku, B. Kopczyńska-Jaworska, Problematyka dokumentacji muzealnej, tamże.

³ B. Kopczyńska-Jaworska, E. Królikowska, Uwagi o stanie źródeł pochodnych w etnografii, Stan i Potrzeby Informacji Naukowej w Naukach Społecznych, Materiały z III sympozjum Pracowników Informacji Naukowej PAN i CAV w Zakopanem w 1970 r. ODIN PAN, W-wa 1971.

Ośrodek prowadzi stałą wymianę materiałów z Pracownią Dokumentacji Instytutu Etnografii Słowackiej Akademii Nauk (Narodopisny Ustav SAV) w Bratysławie.

W 1972 r. przygotowano materiały o działalności Ośrodka na konferencję zorganizowaną przez międzynarodowe etnograficzne czasopismo dokumentacyjne „Demos”. Ponadto referat na temat klasyfikacji danych dla potrzeb etnografii — na Międzynarodowy Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych, który ma się odbyć w Chicago w 1973 r.⁴

Dalszy rozwój placówki. Opierając się na analizie dotychczasowej, czteroletniej działalności Ośrodka dyskutowana jest obecnie sprawa dalszego profilu pracy. Ze względu na ograniczone możliwości kadrowe (2 osoby na pół etatach) i niewielkie kredyty na prace zlecone, działalność ta, jak się wydaje, musi się skoncentrować na zagadnieniach uznanych za podstawowe dla naszej dyscypliny. W tym względzie nie podjęto jeszcze ostatecznych decyzji, ale tok dotychczasowych dyskusji sugeruje, że w pierwszym rzędzie będzie to dokumentacja bibliograficzna prac publikowanych oraz prac badawczych będących w toku, wraz z informacją o miejscu i stanie przechowywania materiałów źródłowych.

Opracowała Bronisława Jaworska

SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI CZASOPISMA
„DEMOS”, POŚWIĘCONEJ WDRAŻANIU JEDNOLITEJ KLASYFIKACJI
PRAC ETNOGRAFICZNYCH I FOLKLORYSTYCZNYCH, 1973

Kiedy na konferencji redakcyjnej w Brnie w roku 1971 ustalono ostatecznie zasady nowej klasyfikacji systematycznej prac etnograficznych i folklorystycznych w omówieniach informacyjnych przeznaczonych dla „Demosu”, międzynarodowego etnograficznego organu informacyjnego krajów socjalistycznych, wyłoniły się problemy teoretyczno-metodologicznej natury, związane z uzgadnianiem międzynarodowym terminologicznego zakresu pojęciowego deskryptorów. Postanowiono wtedy mimo to nową systematykę wprowadzić do „Demosu” już w roczniku 1972 z tym, że redakcje krajowe uwagi swoje dotyczące funkcjonowania nowego systemu przygotowują do następnej konferencji, której zorganizowania podjęła się Bułgaria.

Bułgarska Akademia Nauk, reprezentowana przez Instytut Etnograficzny i Muzeum w Sofii, zaprosiła Redakcję Główną, wydawców i delegacje redakcji krajowych do Albany pod Warną. Konferencja odbyła się tam w dniach od 9 do 11 maja 1973 r. Uczestniczyli w niej z Bułgarii — dr M. Veleva, dr St. Stoikova i dr T. Živkov, z Czechosłowacji — dr L. Kunz i doc. dr A. Robek, z Jugosławii — dr M. Radovanović i dr J. Bezić, z NRD — dr R. Weinhöld, dr B. Weissel, dr W. Fiedler, dr S. Kube i B. Emmrich, z Polski — prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa i dr St. Błaszczyk, z Węgier — dr E. Barabás-Kisbán i dr I. Kríza, z ZSRR — prof. dr I. N. Terent'eva i prof. dr B. Putilov. Ponadto brał udział w obradach dr P. Wick z Centralnego Instytutu Historycznego Akademii Nauk NRD oraz H. Palm, przed-

⁴ B. Koczyńska-Jaworska, „Classification des données mises au service de la documentation et de l'information ethnologique”.

stawicielka wydawnictwa Akademie Verlag. Nie przybyli delegaci z Albanii i Rumunii.

Otwarcia konferencji dokonała dr Veleva, członek bułgarskiej redakcji krajowej, a z ramienia Bułgarskiej Akademii Nauk przemówienie powitalne wygłosił dyrektor Instytutu Etnograficznego i Muzeum prof. dr Vesselin Hadżinikolov.

Przedmiotem obrad plenum redakcyjnego były, jak zapowiedziano, problemy związane z wprowadzeniem do praktyki redakcyjnej „Demosu” jednolitej systematyki etnograficznej i odpowiedniej w związku z tym klasyfikacji zawartości prac etnograficznych w referatach dostarczanych przez redakcje krajowe do druku. Przedyskutowano przygotowany przez Redakcję Główną częściowy spis deskryptorów oraz pomocnicze zestawienie haseł w ujęciu rzeczowym i alfabetycznym. Dr Wick, który przedstawił zasady doboru deskryptorów dla nauk historycznych w liczbie około 2500 terminów, uzgodnionych ze specjalistami różnych dziedzin nauk humanistycznych, wyjaśnił, że na etnografię i folklorystykę przypada z tego około 650 deskryptorów. Wybór ich spośród wielu tysięcy terminów obiegowych został tak dokonany, aby przy pomocy modyfikatorów, będących synonimami lub quasisynonimami owych wybranych deskryptorów, można było w miarę precyzyjnie i jednolicie z zastosowaniem systemu cyfrowego wykazywać zawartość referowanych w „Demosie” prac. Ponieważ cała ta robota przygotowawcza dokonana została na gruncie terminologii niemieckiej, wobec tego zadaniem redakcji krajowych będzie musiało być wypracowanie specyficznych deskryptorów, oddających rodzime pojęcia. Gdy to trudne zadanie zostanie przez wszystkie redakcje krajowe wykonane, a będzie to wymagało częstych bezpośrednich kontaktów z Redakcją Główną w Dreźnie, to uzyskamy w pełni sprawny aparat informacyjny, przystosowany do maszyn cyfrowych. Będzie wtedy też można przystąpić do prac nad międzynarodowym leksykonem nauk społecznych, który mieści się w perspektywnych planach wydawniczych.

Uczestnicy konferencji mieli okazję prześledzić sposób cyfrowego opracowania i oznaczenia zawartości zamieszczonych w „Demosie” dwóch pozycji, których to prób dokonali dr Kube i dr Weinhold. W nawiązaniu do tych prób zaznaczył Weinhold, że w roku 1974 pojawią się już deskryptory cyfrowe oznaczające zawartość informacji, które będą umieszczane na końcu każdej pozycji. Pracę tę będzie wykonywać początkowo Redakcja Główna, później zaś, gdy deskryptory będą gotowe w poszczególnych językach, trud ten będą musiały wziąć na siebie redakcje krajowe czy nawet autorzy referatów. Jako pierwsi opracują swoje deskryptory w ciągu najbliższego roku Rosjanie, Bułgarzy i Węgrzy. W następnych latach prace te będą musiały wykonać pozostałe redakcje narodowe.

W dyskusji zwracano uwagę na zadania „Demosu” jako jedyne międzynarodowe czasopisma informacyjnego krajów socjalistycznych z zakresu etnografii i folklorystyki i w związku z tym na konieczność celowego doboru referatów mogących informować o wszystkich ważnych dla rozwoju dyscypliny naszej publikacjach w ramach obozu socjalistycznego, mogących też ten dorobek badawczy prezentować na zewnątrz, tj. państwowi niesocjalistycznym, co jest szczególnie ważne wobec wzrastającego zainteresowania tymi pracami całego Zachodu.

Z myślą o tym, by „Demos” mógł jeszcze lepiej niż dotąd pełnić swą odpowiedzialną informacyjną funkcję i objąć szersze rejony oddziaływania, postawiła delegacja polska wniosek o drukowanie tytułów referowanych publikacji nie tylko — jak dotąd — w brzmieniu oryginalnym i w tłumaczeniu niemieckim, ale również w wersji rosyjskiej i angielskiej. Wniosek zyskał poparcie plenum i od roku 1974 wprowadzi się tę innowację, korzystną szczególnie dla młodszego pokolenia bada-

czy, wśród których — jak w Polsce — znajomość języka niemieckiego jest mniej rozpowszechniona niż angielskiego czy rosyjskiego.

Delegacja polska w porozumieniu z Wydziałem I — Nauk Społecznych PAN zaproponowała też, by następna konferencja redakcyjna „Demosu” odbyła się w 1974 roku w Poznaniu równolegle z plenum redakcyjnym „Ethnologia Slavica” i by uczestnicy obu konferencji mogli wziąć udział w przygotowywanym w tym czasie w Poznaniu sympozjum pt. „Kultura ludowa — kultura narodowa”. Propozycja ta została przez zebranych z uznaniem przyjęta.

Na zakończenie podzielił się prof. Pułikov z Leningradu swoimi wrażeniami i spostrzeżeniami z podróży na wyspy Oceanu Spokojnego śladami Mikłucho-Makłaja.

Organizatorzy konferencji, której patronowały władze polityczne i administracyjne okręgu tołbuchińskiego, dały delegatom na konferencję okazję do uczestniczenia również w sympozjum folklorystycznym, które odbywało się równolegle w Albanii od 8 do 11 maja. Wygłoszono na nim 32 referaty. Obejmowały one szeroki wachlarz zagadnień związanych z dawnym jak i współczesnym folklorem oraz oddziaływaniem tradycji ludowej na kulturę narodową naszej doby. Szczególnie dużo uwagi poświęcono kulturze ludowej Dobrudży i jej związkom z całą kulturą bułgarską. Nie było to przypadkowe, gdyż sympozjum odbywało się właśnie na obszarze tej ziemi. Ponadto umożliwiono uczestnikom obu imprez zwiedzenie Bałcziku, Kaliakry, Rusałki i stolicy okręgu z otwartym w roku 1970 muzeum, mieszczącym się w zrekonstruowanym domu z XIX-wiecznym wnętrzem mieszkalnym i urządzonym w nim pokazem ludowej kultury Dobrudży. Uczestnicy wycieczki do Tołbuchina mieli ponadto możliwość zwiedzenia nowo zbudowanego i celowo wyposażonego pałacu ślubów i nadawania imion. Dało to m.in. okazję do wymiany zdań na temat obrzędowości świeckiej i jej stosunku do ludowej tradycji.

Opracowali:

A. Kutrzeba-Pojnarowa, Stanisław Błaszczyk

II MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM ETHNOLOGIA SLAVICA BRATYSŁAWA 19-22 X 1972

Doroczne spotkanie członków redakcji, współpracowników i zaproszonych gości wydawanego przez Katedrę Etnografii Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie rocznika „Ethnologia Slavica” miało miejsce w Bratysławie w dniach 19-22 X 1972 r. Wzięło w nim udział 11 członków redakcji i 6 gości.

Pierwszy dzień sympozjum poświęcono tematowi: „Aktualne problemy i zadania etnografii słowiańskiej”. Główną uwagę zwrócono na pojmowanie przedmiotu słowiańskiej etnografii i folklorystyki, na stosunek etnografii do pokrewnych dyscyplin naukowych w zakresie badań słowiańskich oraz na stan badań kultury ludowej w poszczególnych krajach słowiańskich. Podstawowy referat wygłosił odpowiedzialny redaktor „Ethnologia Slavica”, Jan Podolák. Dalsze referaty i komunikaty wygłoszili: K. V. Čistov (Leningrad), J. Burszta (Poznań), P. Nedo (Lipsk), V. K. Bondarëyk (Mińsk), M. Gładysz (Kraków), M. Barjaktarović (Belgrad), B. Ristovski (Skopje) i B. Beneš (Brno). W dyskusji wystąpili ponadto: Ch. Vakarelski, J. Tomeš, S. Genčev i J. Komorovský.

W drugim dniu odbyło się posiedzenie komitetu redakcyjnego ES poświęcone aktualnym problemom tego międzynarodowego czasopisma. Referat wprowadzający wygłosił również J. Podolák, naświetlając dotychczasowy rozwój ES, aktualną koncepcję rocznika i dalsze jego perspektywy. Dodatkowe informacje podał sekretarz redakcji, J. Komorovský. Referaty i dyskusja wskazały na znaczenie ES jako jedynej wspólnej instytucji etnografów słowiańskich, umożliwiającej publikowanie wybranych artykułów i rozpraw dotyczących kultury ludowej Słowian. Chodzi o dalszy ilościowy i jakościowy jego rozwój oraz o ewentualne jego poparcie ze strony UNESCO. Dotychczasowe międzynarodowe oceny tego czasopisma są pozytywne. Rozważano możliwość wydawania dwóch zeszytów rocznie, postanowiono rozszerzyć dział dyskusji, ulepszyć część informacyjną i recenzyjną ważniejszych dzieł i czasopism oraz publikować bibliograficzny wybór prac o charakterze etnograficzno-slawistycznym.

W zakresie spraw organizacyjnych postanowiono, aby prace redakcyjne przejęły w większej mierze filialne redakcje narodowe: w ZSRR przy Instytucie Etnografii AN w Moskwie i Leningradzie; bułgarska przy Instytucie Etnograficznym BAN w Sofii; w NRD przy Instytucie Łużyckim w Budziszynie; polska przy PTL redakcji „Ludu”; jugosłowiańska przy Towarzystwie Etnologicznym w Belgradzie. Redakcje filialne wezmą na siebie odpowiedzialność za przesyłane do ES artykuły i opracowania, za przygotowanie bibliografii oraz za propagowanie ES w swych krajach.

Do zadań instytucji ES należy organizowanie dorocznych redakcyjnych sympozjów naukowych. Najbliższe, w r. 1973, odbędzie się w Jugosławii (Macedonia, Ochryd), czwarte zaś (1974) w Poznaniu przy UAM, połączone z II Międzynarodową Konferencją Etnografów Słowiańskich; piąte (1975 r.) ma mieć miejsce w Mińsku w Instytucie Etnografii.

Józef Burszta

III MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM ETHNOLOGIA SLAVICA OCHRYD 5-6 VII 1973

Zgodnie z poprzednimi postanowieniami, III Międzynarodowe Sympozjum Ethnologia Slavica odbyło się w miejscowości Ochryd, w Macedonii (Jugosławia). Gospodarzem był Instytut Folkloru w Skopje, kierowany przez dra B. Ristovskiego. Wzięło w nim udział ok. 40 uczestników, członków redakcji i współpracowników „Ethnologia Slavica” oraz zaproszonych gości z następujących krajów słowiańskich: Związku Radzieckiego, Polski, Czechosłowacji, NRD, Bułgarii i wszystkich republik Jugosławii.

Tematem sympozjum były „Atlasy etnograficzne a narody słowiańskie”. Wiodący referat wygłosił B. Bratanić (Zagrzeb). Wskazał on na podstawowe założenia teoretyczno-metodologiczne kartografii etnograficznej, podkreślił jej znaczenie jako heurystycznego środka poznawczego etnologii, jako „półfabrykatu” do dalszych operacji naukowych o charakterze historyczno-porównawczym i etnogenetycznym służącym do rekonstrukcji historii ludów i ich kultur. Wiąże się z tym zagadnienie właściwego opracowania masowych danych z dużych obszarów oraz sprawa ich jednoznacznego przedstawienia na kartogramach, a następnie należytej ich inter-

prelacji. Na tym tle prelegent przedstawił aktualny stan badań atlasowych w poszczególnych krajach europejskich, zwłaszcza słowiańskich, ilustrując niektóre kwestie konkretnym materiałem.

W dalszym ciągu sympozjum S. I. Bruk z Moskwy przedstawił problemy atlasów historyczno-etnograficznych i ich znaczenie poznawcze, ilustrowane na przykładzie opracowanego już takiego atlasu w ZSRR (atlas *Russkije*). Podobne zagadnienia odnośnie do opracowywanego atlasu historyczno-etnograficznego Białorusi przedstawił K. V. Bondarčyk, a w odniesieniu do Bułgarii Ch. Vakarelski i B. Tummangelov, S. Kovačevićova z Bratysławy w obszernym referacie przedstawiła postępujące prace nad Atlasem Etnograficznym Słowacji, a Z. Kłodnicki (Wrocław) niektóre zagadnienia związane z wydawaniem Polskiego Atlasu Etnograficznego. J. Burszta przedstawił opracowany wspólnie z Z. Sobierajskim komunikat o założeniach i charakterze będącego we wstępnym stadium przygotowawczym i badawczym Atlasu języka i kultury ludowej Wielkopolski. Nad wygłoszonymi referatami rozwinęła się ożywiona dyskusja.

Drugi dzień przeznaczono głównie na posiedzenie kolegium redakcyjnego „Ethnologia Slavica”. Redaktor ES, J. Podolák, zanalizował szczegółowo dotychczasowe prace nad czterema już wydanymi i dwoma oddanymi do druku rocznikami, scharakteryzował ich pozytywy i braki i zarysował szereg postulatów i wytycznych odnośnie do ulepszenia poszczególnych działów tego periodyku (dział artykułów, informacji, recenzji, dyskusji, bibliograficzny). W dyskusji zwrócono również uwagę na zwiększające się zadania redakcji narodowych.

Na zakończenie J. Burszta zaproponował i rozwinął problematykę naukową IV Sympozjum, jakie ma odbyć się w Poznaniu w 1974 r. Ma być nią temat „Kultura ludowa — kultura narodowa”. A znów K. V. Bondarčyk wysunął sugestię, by na V Sympozjum w Mińsku (1975) omawiano zagadnienia etnogenetyczne.

Józef Burszta

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA PT. „PRZEMIANY TRADYCJI LUDOWYCH W CSRS”, SMOLENICE, 23–25 X 1972

Instytut Etnografii Słowackiej Akademii Nauk przy współpracy ze Słowackim Towarzystwem Etnograficznym (Slovenská národopisná spoločnosť) zorganizował w dniach 23–25 X 1972 w miejscowości Smolenice k. Bratysławy międzynarodową konferencję na wspomniany wyżej temat z udziałem ponad 50 etnografów i folklorystów czechosłowackich, przedstawicieli odpowiednich instytutów akademickich, katedr uniwersyteckich, muzeów itd., oraz delegacji naukowców z 6 europejskich krajów socjalistycznych: z ZSRR — 3, z Polski — 6, z NRD — 2, z Bułgarii — 5, z Węgier — 2 i z Jugosławii — 3. W konferencji wzięli udział także uczestnicy II Sympozjum *Ethnologia Slavica*, odbytego dopiero co w Bratysławie.

Pierwsze dwa dni konferencji poświęcono teorii i problemom badawczym przemian kulturowych, omówionym w 10 referatach plenarnych. Tak więc A. Pranda z Bratysławy mówił na temat podstawowych czynników procesu zmian słowackiej i czeskiej kultury ludowej po drugiej wojnie światowej; K. V. Čistov z Leningradu omawiał tradycyjne i „wtórne” formy i problemy kultury współczesnej z położeniem nacisku na rolę „regenerowanych” form kultury tradycyjnej w procesie etnicznej konsolidacji współczesnych narodów; J. Burszta (Poznań) przedstawił zasad-

nieze zarysy problemu współistnienia tradycji i nowoczesności w życiu współczesnego społeczeństwa; B. Kopczyńska-Jaworska (Łódź) miała jako temat „Przemiany kulturowej hierarchii wartości” ilustrowane na przykładzie konkretnych społeczności lokalnych; R. Peševa-Popova (Sofia) zastanawiała się nad strukturą i prawnymi aspektami bytu z uwzględnieniem istotnych wchodzących tu w grę pojęć; A. Sulitka (Bratysława) mówił o roli tradycji we współczesności; J. Vařeka (Praga) wygłosił referat pt. „Teoretyczne problemy badań etnograficznych w regionie północnych Czech”, zaś M. Sárkaný (Budapeszt) „Niektóre problemy podejścia społeczno-antropologicznego do rozpadu kultury ludowej na Węgrzech”; J. Kramařík (Praga) omawiał zagadnienie pojmowania tradycji w etnografii, zaś A. Robek (Praga) mówił „O niektórych problemach przemian tradycji w dziedzinie kultury duchowej”.

W sekcji etnograficznej wygłoszono następnie 13 referatów na tematy konkretnych badań społeczności lokalnych w różnych regionach Czechosłowacji (referenci: R. Jeřábek — Brno, I. Heroldova i F. Vančík — Praga, J. Podolák, K. Podoláková i P. Skalník z Bratysławy, J. Tomeš — Stražnice, J. Ušák, O. Dangoła i S. Kovačevičova z Bratysławy; V. Kovařů, A. Jeřábková i V. Svobodova — z Brna). W sekcji folklorystyki przedstawiono podobnie 10 referatów z zakresu różnorodnej problematyki badań różnych dziedzin folkloru na obszarze Czechosłowacji. Referenci: M. Leščák, V. Gašparíková, S. Vanovičova, S. Burlašova i J. Michálek z Bratysławy; M. Šramkova i B. Beneš z Brna; M. Muřinka z Prešova i L. Pourova-Volbrachtova z Pragi.

Tematem ostatniego dnia konferencji były problemy i wyniki badań nad przemianami tradycji ludowych i współczesnych zjawisk kulturowych w innych poza Czechosłowacją krajach socjalistycznych. Tak więc np. T. A. Ždanko z Moskwy mówiła na temat tradycji i nowoczesności w życiu codziennym ludów ZSRR, M. Gładyszowa (Kraków) o tendencjach współczesnych przemian w kulturze ludności góralskiej, W. Paprocka (Warszawa) o roli industrializacji w procesie zmian gospodarczych, społecznych i kulturowych wsi polskiej. R. D. Rakić z Belgradu mówił o współczesnych przemianach w życiu narodowym w Serbii; T. Hofer (Budapeszt) dał szereg metodologicznych uwag na marginesie procesu przejścia kultury wsi węgierskiej z systemu pełnochłopskiego do pochłopskiego. Podobne zagadnienia w odniesieniu do Bułgarii poruszali przedstawiciele Instytutu Etnograficznego z Sofii: D. Todorov, B. Tumangelov, L. Dukov i M. Todorova-Vasileva. Łącznie na tym ostatnim plenarnym posiedzeniu wygłoszono 13 referatów.

Konferencja ukazała szeroką gamę problemów teoretyczno-metodologicznych związanych z badaniami przemian społeczno-kulturowych współczesnych społeczeństw w krajach socjalistycznych, ujawniła osiągnięcia badawcze na tym odcinku w poszczególnych krajach i wytyczyła dalsze perspektywy badawcze. Postanowiono kontynuować tego rodzaju badania i konferencje międzynarodowe.

Józef Burszta

VI BAŁKAŃSKI FESTIWAL PIEŚNI I TAŃCÓW LUDOWYCH ORAZ III MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM FOLKLORU BAŁKAŃSKIEGO OCHRYD 3-8 LIPCA 1973

Otwarcie VI Bałkańskiego Festiwalu Pieśni i Tańców Ludowych w Ochrydzie w dniu 3 lipca 1973 r. zainaugurował marsz uczestników ulicami miasta oraz przejażdżka łodziami po jeziorze. W manifestacji tej wzięło udział ponad 400 tancerzy i śpiewaków ludowych z krajów bałkańskich i przybałkańskich. Imponujący prze-

gład żywego folkloru ludów bałkańskich i ich sąsiadów, który odbywał się w teatrze letnim „Dolni Saraj”, zainaugurował zespół macedoński „Mirče Acev” z Prilepu tańcem „teškoto”.

Zespół słoweński wykonał żywe i rytmiczne tańce związane z weselem wiejskim oraz archaiczny taniec „Oracze”, ukazujący wygnanie złych duchów, co według wierzeń ludowych gwarantuje dobre zbiory. Duże wrażenie wywarła gra na instrumencie muzycznym „oprekol”, znanym w Słowenii od kilku wieków.

Węgierski zespół z Galgamaksa wykonał pieśni i tańce, jakich nie widziano w poprzednich festiwalach w Ochrydzie. Węgrzy wykonali kilka tańców żeńskich i dwa czardasze weselne. Dużymi aplauzami wynagrodzili widzowie występy węgierskiego zespołu dziecięcego.

W programie zespołu „Aco Marović” z Obicia (Kosów) znalazły się albańskie oraz serbskie pieśni i tańce ludowe. Imponująco został wykonany taniec „šota”; taniec „rugowo” symbolizował walkę o zdobycie dziewczyny.

Bułgarski zespół ludowy wykonał tańce i zabawy związane z kołędowaniem. Dość ciekawy był także ich taniec „kukeri” wykonany przez przebrańców, ilustrujący ludowy karnawał. Wystąpiła też bułgarska staruszka, Irena Angelova, która wykonała kilka trackich pieśni ludowych. Na zakończenie Bułgarzy wykonali oryginalny cykl pieśni i tańców „bujenec”, związany z wiosennymi pracami chłopca i z wierzeniami ludowymi.

Zespół „Młody Metalowiec” z Sarajewa przedstawił autentyczny folklor Bośni i Hercegowiny. Grupa tancerzy wykonała regionalne pieśni i tańce, m.in. taniec „zapalanie luczywa”, kryjący działania magiczne. Bośniacy wykonali także pieśni i tańce ludności muzułmańskiej z okręgu Jajce.

Starodawne pieśni i tańce ludowe zaprezentował zespół albański „Durs” z okręgu Dracz. W barwnych strojach ludowych w ciągu całej godziny przedstawiał on bogaty dorobek kultury artystycznej swego kraju.

Czystą muzykę ludową i żywe tańce serbskie z Szumadiji wykonali członkowie utalentowanego zespołu holenderskiego z Amsterdamu. Jak zauważyli rzeczoznawcy serbscy, w ich wykonaniu nie było żadnych usterek. Przedstawili oni ponadto starodawne tańce swego narodu.

Zespoły serbskie z wiosek Nadrlje i Gornja Crnucia składające się z mężczyzn i kobiet, których wiek wynosił od 15 do 72 lat, zdobyły sympatię widzów dzięki dynamicznemu i wspaniałemu wykonaniu bogatego programu, składającego się z żywych tańców i pieśni ludowych.

Duże brawa uzyskał zespół „Njegoš” z Cetynji (Czarnogóra), który przedstawił tańce i pieśni ludowe z Boki Kotorskiej. Zespół ów, jeden z najstarszych na Bałkanach, wykonał tańce rycerskie męznego ludu tego górzystego kraju. Wystąpił także Czarnogórzec, gęślarz ludowy — Gruica Vuković, który wykonał urywek z poematu *Górski wieniec* poety narodowego — Petra Njegoša.

Włoskie zespoły z Setingiano oraz Briatano (okręg Kalabrii), składające się z uczniów i robotników, przedstawiły bogate tradycje folkloru włoskiego tego regionu. W rytmie tarantelli zaprezentowały życie Kalabryjczyków oraz prace związane z winobranieniem, żniwami, łowieniem ryb i zabawami ludowymi.

Po występie Włochów zaprezentowali swój program Chorwaci. Rekrutują się oni z mieszkańców wsi Vršnica na wyspie Krk. Zademonstrowali oni piękne tradycje ludowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, wykonując m.in. tańce symbolizujące cztery pory roku. Chłopi z tej wyspy chorwackiej przywieźli dwa dość rzadkie muzyczne instrumenty ludowe: „velę” oraz „małą sopilę”.

Jako ostatni wystąpili gospodarze festiwalu — Macedończycy. Trzy zespoły

z trzech oddalonych od siebie regionów: ze wsi Gorna Belica w okręgu Strugi, z okręgu Kostur (część Macedonii należąca do Grecji) oraz ze wsi Petrovo w okręgu Gevgelija, tańcami i pieśniami ludowymi pokazały, że mimo wielowiekowej niewoli tureckiej i rozdzielenia Macedonii między sąsiadujące państwa, folklor zachował swoje piętno narodowe, jedność geograficzno-etnograficzną oraz wysokie walory artystyczne. Zespół żeński z okręgu Kostur wykonał kilka obrzędowych pieśni ludowych, związanych z obchodami święta Jerzego i innych wiosennych świąt obyczajowo-kalendarzowych.

Wielką manifestację tej niecodziennej imprezy zamknął program tancerzy ze wsi Petrovo w okręgu Gevgelija. W barwnych strojach ludowych wykonali oni atrakcyjne tańce i pieśni ludowe z dużym temperamentem. Tańce i pieśni z ich repertuaru rozbrzmiewają tu po dziś dzień podczas obchodów świąt wielkanocnych.

Zaznaczyć należy, iż pieśni i tańce ludowe wykonywane podczas obchodów świąt kalendarzowych u ludów bałkańskich, mają charakter czysto obrzędowy, a nie religijny.

Równoległe z VI Bałkańskim Festiwalem Pieśni i Tańców Ludowych, w dniach 7 i 8 lipca odbyło się w Ochrydzie tradycyjne już III Międzynarodowe Sympozjum Folkloru Bałkańskiego. Co dwa lata w ramach Festiwalu Pieśni i Tańców ludowych Ochryd jest ośrodkiem wymiany poglądów i przeglądu rezultatów badań folkloru bałkańskiego. Tym razem zgłosiło swój udział na tym sympozjum 85 folklorystów ze Związku Radzieckiego, Polski, Czechosłowacji, NRD, NRF, Węgier, Rumunii, Grecji, Albanii, Bułgarii, Turcji, Francji, Ghany, Austrii, Izraela, USA oraz ze wszystkich związkowych republik Jugosławii. Najliczniej byli reprezentowani Macedończycy, którzy wystąpili z 26 referatami.

Otwarcia sympozjum dokonał sekretarz Oświaty i Nauki Rady Wykonawczej SR Macedonii, Ljupcio Koprovski. Organizator sympozjum, dyrektor Instytutu Folklorystycznego SR Macedonii, dr Blaže Ristovski, w gorących słowach złożył uczestnikom życzenia owocnych obrad.

Na posiedzeniu pierwszej sekcji poruszane były zagadnienia ogólne, dotyczące folkloru ludów bałkańskich i słowiańskich, na drugiej zaś referenci przedstawili wiosenne zwyczaje i obyczaje oraz wiosenne pieśni obrzędowe tych ludów. Część referatów poświęcona była bałkańskim instrumentom muzycznym dętym typu „oboa”, pozycji i roli kobiety przy wykonaniu tańców i pieśni ludowych, a także problemom terminologii i klasyfikacji krótkich utworów ludowych.

Wspólny referat S. I. Bruka z Moskwy i K. V. Čistova z Leningradu pt. „Podstawowe kierunki badań folklorystycznych” zawierał główne zagadnienia folkloru słowiańskiego, którymi zajmują się badacze Związku Radzieckiego. W. K. Bondarčyk przedstawił opracowany wspólnie z A. S. Fedosikiem referat pt. „Naukowe podstawy wielotomowego wydania folkloru białoruskiego”. Nawiązał on także do bogatej działalności wydawniczej pozostałych narodów słowiańskich podkreślając duże zasługi folklorystów radzieckich w badaniu twórczości ludowej Słowian zachodnich i południowych.

Józef Burszta z Poznania w sposób syntetyczny omówił zainteresowania Polaków folklorem Słowian bałkańskich w wieku XIX i XX. Zatrzymał się bardziej szczegółowo na postaci Oskara Kolberga — badacza kultury narodów Chorwacji, Słowenii i Serbii. Z drugiej strony ujął szczególnie osiągnięcia badawcze w zakresie folkloru bałkańskiego doskonałego znawcy kultury ludowej Słowian — Kazimierza Moszyńskiego.

Aleksandra Popvasileva mówiła o bilingwizmie w macedońskich bajkach ludo-

wych, zaś Orhan Acipayamli z Ankary przedstawił problemy terminologii folkloru tureckiego, a Katarzyna Podolákova z Bratysławy mówiła o determinantach zmian folkloru w warunkach ustroju socjalistycznego.

Wiele referatów, jak już wspomniano, dotyczyło wiosennych zwyczajów i obyczajów oraz pieśni obrzędowych narodów bałkańskich. Zagadnienia te nie są w pełni opracowane. Sporadyczne prace dotychczasowe mają charakter lokalny lub ogólny. Nie ma prac omawiających w całości poszczególne grupy pieśniowe danego narodu bałkańskiego, nie mówiąc już o pracach porównawczych z sąsiednimi ludami. Sympozjum dokonało decydującego kroku w tym kierunku. Było wiele referatów, w których poruszono na tle porównawczym wspólne i odrębne cechy wiosennych obrzędowych i obyczajowych pieśni ludowych narodów bałkańskich. Emilia Komišel z Bukaresztu mówiła o wspólnych elementach folkloru wiosennego ludów bałkańskich i przybałkańskich. Gereald Frorian z Wiednia zajął się wiosennymi obyczajami i pieśniami ludowymi z Południowej Koruszki. Michail Bukureštijev z Sofii omówił utwory te u niektórych narodów bałkańskich oraz przedstawił formy dziecięcego folkloru muzycznego. Muzyczne cechy wiosennych pieśni z okręgu Kumanovo (SR Macedonia) były przedmiotem referatu Bořivoja Džimrevskiego ze Skopje. O pieśniach łazarskich Dolnego Połogu (okręg Tetowo), mówił Trpko Bicevski ze Skopje, a o tych samych utworach lecz z regionu Prespy — Michajło Brzanov ze Skopje. Łazarskie obrzędowe pieśni taneczne z regionu Struga przedstawił Michajło Dimovski ze Skopje, natomiast Susanne Ziegler z Berlina zachodniego mówiła o figurach, powtarzających się w macedońskiej muzyce i w tekstach pieśniowych.

Sporo miejsca poświęcono popularnym pieśniom i obrzędowi związanym z dniem św. Jerzego. Vaclav Frolec z Brna mówił o ludowej tradycji św. Jerzego u ludów słowiańskich, a niżej podpisany przedstawił pieśni i zabawy ludowe wykonywane w dniu św. Jerzego u Macedończyków, Serbów i Bułgarów; autor wskazał na odrębne i wspólne cechy tych utworów, wynikające z jednakowych lub odrębnych warunków życia społecznego i historycznego na przestrzeni wieków. Nawiązał także do folkloru greckiego udowadniając, iż utwory tych trzech ludów słowiańskich oraz ich obrzędy, zabawy, zwyczaje i obyczaje mają charakter ludowy, a nie religijny, że są pozostałością dawnych tradycji prasłowiańskich.

O niektórych macedońskich regionalnych obrzędach i utworach poezji ustnej mówili Blaže Petrovski, Tanas Wražinovski oraz Olga Bekjarova (wszyscy ze Skopje). Natomiast E. Zakhos-Papazahariou z Paryża mówił o wątku wiosennym w pieśniach ludowych Albanii i Grecji, w którym jest mowa o zabiciu smoka przez bohatera.

W drugim dniu obrad (8 lipca), w pierwszej sekcji, której przewodniczył Jan Podolák z Bratysławy, redaktor naczelny czasopisma „Ethnologia Slavica”, Tatiana Koleva z Sofii mówiła o pochodzeniu wiosennych obyczajów dziewczęcych u Słowian południowych, zaś Abdulhac Salih o obyczajach pierwszomarcowych Turków zamieszkających w Ochrydzie.

Zbieracz macedońskich utworów ludowych, Milan Risteski, omówił obyczaje przypadające w pierwszym dniu wiosny w niektórych regionach Macedonii. Jan Podolák przedstawił na tle porównawczym pasterskie obyczaje wiosenne ludów bałkańskich i górali Karpat. Dragoslav Antoniević z Serbskiej Akademii Nauk w sposób syntetyczny przedstawił obyczaje i pieśni ludowe bałkańskich hodowców owiec. Leopasava Spirovaska, pracownik Instytutu Folkloru SR Macedonii, mówiła o obyczaju „tajane” u Macedończyków i Wałachów zamieszkających w mieście Kruševo. Natomiast Slobodan Zecević z Belgradu zreferował wiosenny obyczaj „german” (błaganie o deszcz).

W sekcji drugiej Kiril Penušliski z Uniwersytetu w Skopje, znany folklorysta macedoński, mówił o tematyce macedońskich wiosennych pieśni ludowych rozmieszczonych na całym obszarze etnograficznym kraju, a Rosica Angelova z Sofii poświęciła swój referat molywowi balladowemu pieśni wiosennych Słowian południowych.

Nader ciekawy był referat gospodarza sympozjum, dra Blaže Ristovskiego, o macedońskich ludowych pieśniach obrzędowych poświęconych św. Łazarowi. Referent przedstawił obecny stan tych utworów obrzędowych na ziemiach macedońskich, gdzie stare wątki zostały spojone z życiem współczesnym chłopca macedońskiego. Do pieśni łazarskich, cytowanych przez Ristovskiego, weszły postacie życia politycznego Jugosławii. Tito np. zastępuje w nich dawniej opiewanych królów i władców.

Inne referaty, wygłoszone przez młodszych pracowników naukowych SR Macedonii, poruszały zagadnienia związane z obrzędowymi pieśniami i zabawami wiosennymi, lecz dotyczyły szczupłego zasięgu.

Ciekawy był referat Igora Michajloviča Septunova z Moskwy. Przedstawił on św. Jerzego występującego w hajduckich pieśniach ludów bałkańskich. Bazując na serbskich i bułgarskich hajduckich pieśniach ludowych wskazał, iż wpływ utworów gjurgjewdeńskich (o św. Jerzym) na nie jest duży. Zjawisko to jest znane w poezji ludowej Słowian, bowiem granice poszczególnych grup pieśniowych nie występują ostro i pewne utwory wykonywane są nie w wyznaczonych świętach obyczajowo-kalendarzowych, z którymi są związane tematycznie przez długi okres, lecz wchodzą także do repertuaru innych utworów obrzędowych.

Pięć referatów poświęcono instrumentom muzycznym, zwłaszcza „zurli” i „dudce”. Etnomuzykolodzy z Węgier, USA i Albanii mówili o archaicznych tańcach i o dramacie ludowym, wykonywanych przez kobiety południowo-wschodniej części Europy.

Bohuslav Beneš z Brna przedstawił klasyfikację krótkich utworów związanych z prognozą pogody u południowych i zachodnich Słowian. Referat Vasile Adascalitei z Rumunii omawiał rolę kwiatu w ściennym malarstwie wiejskim u Rumunów, Polaków i Węgrów, zaś Niko Tozi ze Skopje mówił o kwiatach w ozdobach rzeźbiarzy z północno-zachodniej Macedonii, natomiast Georgi Zdravev ze Skopje mówił o kwiecie w tekstylnym przemyśle Macedonii, podkreślając duży wpływ folkloru na współczesne wzornictwo.

Sumując, III Międzynarodowe Sympozjum Folkloru Bałkańskiego licznymi referatami i bogatą dyskusją przyczyniło się do wyjaśnienia wielu zagadnień związanych z twórczością ludową narodów południowo-wschodniej Europy. Pozostaje jednak jeszcze wiele problemów, które w kolejnych Sympozjach będą przedmiotem rozważań badaczy bogatego i oryginalnego folkloru bałkańskiego.

Kole Simicizjew

WYSTAWY ETNOGRAFICZNE W 1972 R.

WOJ. BIAŁOSTOCKIE

Białystok — Klub Budowlanych

— „Białostockie wyroby ludowe”

Białystok — Kawiarnia „Związkowiec”

— Wyroby ludowe

Białystok — Klub Białost. Sp-ni Mieszk.

- „Kurpiowskie wycinanki ludowe, dziecięce”
- Białystok — Księgarnia Naukowo-Techniczna
- „Kultura ludowa — dobrem narodu”
- Białystok — Sala wyst. Sp. Zrzesz. Wytwór. Przem. Artyst. i Lud.
- Wystawa pisanek ludowych
- „Sztuka ludowa — dobrem narodu”
- Ciechanowiec — Muzeum Rolnicze im. K. Kluka
- „Sztuka ludowa Białostoczczyzny”
- Łomża — PDK
- Wycinanki kurpiowskie

WOJ. BYDGOSKIE

- Bydgoszcz — Klub Energetyka
- Wystawa prac dziecięcych
- Bydgoszcz — Klub Plastyków Amatorów
- Wystawa — izba kujawska, hafty, kowalstwo
- Wystawa twórczości ludowej pow. chojnickiego
- Bydgoszcz — Sala BWA
- Wystawa Rumuńskiej Sztuki Ludowej
- Bydgoszcz — Sala MPiK
- „Piękno ziemi Krajeńskiej”, fotogramy i stroje krajeńskie
- Bydgoszcz WDK
- „Złote ręce seniorów”
- Aleksandrów Kuj. — PDK
- „Ochrona zabytków kultury ludowej”
- Brusy — Grom. Ośrodek Kultury
- Wystawa twórczości ludowej i pamiątkarstwa
- Chojnice — Kinoteatr
- Wystawa twórczości ludowej, plastyki, wydawnictw pow. chojnickiego
- Chojnice — PDK
- Wystawa wycinanek Bronisława Dudy
- Ciechocinek — sala wystawowa Biblioteki
- „Kujawska sztuka ludowa”
- Grudziądz — Muzeum
- Wystawa rzeźby ludowej z Prabut i sztuka zdobnicza Kaszub
- Wystawa ludowej sztuki rumuńskiej
- Pęperzyna (PGR) — Klub „Ruchu”
- Wystawa haftu i robót ręcznych mieszkank Pęperzyna
- Radziejów — PDK
- Wystawa sztuki ludowej pow. radziejowskiego
- Rypin — PDK
- Wystawa twórców ludowych pow. rypińskiego
- Sępólno — PDK
- Wystawa rzeźbiarza Wł. Licy z Wdzydz Tucholskich
- Szubin
- „Wiosna na Pałukach — 1972”
- Toruń — Muzeum Etnograficzne
- „Sztuka plastyczna proletariatu miejskiego”
- Wystawa prac twórców ludowych Feliksa Maika i E. Raszata
- Toruń — Klub „Pod Trójką”

- Wystawa kujawskiej sztuki ludowej
- Tuchola — Dom Rzemiosła
- Twórczość ludowa Borów Tucholskich
- Włocławek Muzeum Kujawskie
- Pokonkursowa wystawa fajansów malowanych
- Wydartów — Klub „Ruch”
- Wystawa sztuki ludowej Pałuk
- Żnin — Muzeum PTTK
- Wystawa twórców ludowych Pałuk

WOJ. GDAŃSKIE

- Gdańsk —
- Wystawa twórców ludowych woj. gdańskiego
- Gdańsk-Oliwa — Muzeum Etnograficzne
- Wystawa rzeźby ludowej Polski Północnej
- Gdańsk — Kawiarnia „Pałowa”
- Pokonkursowa wystawa dzieci „talentów ludowych”
- Kościerzyna — Sala MRN
- Wystawa sztuki ludowej Ziemi kościerskiej
- Kwidzyna — Muzeum Zamkowe
- Wystawa rzeźby ludowej
- Luzino —
- Wystawa haftów kaszubskich
- Wdzydze — motel
- Wystawa haftów i plecionek
- Wejherowo — Klub „Senior”
- Wystawa haftów kaszubskich

WOJ. KATOWICKIE

- Częstochowa — Muzeum
- „Sztuka Bali”
- „Ludowe wyroby kowalskie reg. częstochowskiego”
- Skoczów — Sala Och. Str. Poż.
- Wystawa twórczości ludowej Beskidu Śląskiego i Żywieckiego
- Tarnowskie Góry — Muzeum
- Wystawa kraszerek śląskich
- Wodzisław — Muzeum
- „Rzeźba w węglu”

WOJ. KIELECKIE

- Kielce — Muzeum Świętokrzyskie
- Wystawa rzeźb J. Piłata (pośmiertna)
- Kielce — Klub MPiK
- Wystawa sztuki ludowej Kieleccyzny
- Kielce — Sala WRN
- Wystawa malarska Stefana i Remigiusza Półtoraków
- Bukowa — DK Zakładów Przem. Wapien.
- Wystawa rzeźby ludowej
- Iłża — Sala PRN
- Wystawa sztuki ludowej pow. iłżeckiego
- Kozienice — PDK

- Pokonkursowa wystawa sztuki ludowej
Nowa Słupia — „Dymarki 72”
- Pokonkursowa wystawa sztuki ludowej
Opoczno — Klub „Pax”
- Wystawa twórczości ludowej o tematyce sakralnej
Opoczno —
- Pokonkursowa wystawa sztuki ludowej pow. opoczyńskiego
- Ostrowiec — Muzeum Regionalne
- Wystawa prac Czesława Waszki
- Przysucha — PDK
- Pokonkursowa wystawa sztuki ludowej Opoczyńskiego
- Radom — Muzeum
- „Kowalstwo ludowe Ziemi Radomskiej”
- Szydłowiec — Zamek
- „Kielecka współczesna sztuka ludowa”

WOJ. KOSZALIŃSKIE

- Koszalin
- Wystawa twórców ludowych regionu koszalińskiego
- Koszalin — Muzeum Archeologiczno-Historyczne
- „Jamno i okolice”
- Rusinów — Ośrodek „Nowoczesna Gospodyni”
- Wystawa miejskiej sztuki ludowej
- Słupsk — Dom Towarowy
- Wystawa haftu kaszubskiego
- Słupsk — Muzeum Pomorza Środkowego
- „Sztuka Indonezji”
- Szczecinek — PDK
- Wystawa twórczości ludowej pow. szczecineckiego
- Zimowisko (PGR) — Klub „Ruchu”
- Wystawa rzeźby ludowej

WOJ. KRAKOWSKIE

- Kraków — Muzeum Etnograficzne
- Wystawa dawnej rzeźby ludowej w fotografii J. Świdorskiego
- Malarstwo Eweliny Pęksowej
- Maroko — stroje, tkaniny, rzemiosło, folklor
- Folklor Maroka w malarstwie Zofii Piramowicz
- Kraków — Muzeum Archeologiczne
- „Gwinejskie safari”
- Kraków — KDK — galeria twórczości ludowej
- Wystawa prac malarskich T. Miodońskiego i J. Ptaka
- Kraków — Galeria Desy
- Wystawa ceramiki Stanisławy Piętkowej
- Kraków — Klub ZZK
- Wystawa artysty ludowego Kazimierza Gądka
- Kraków — Muzeum Historyczne
- „Szopki krakowskie” 1971
- „Szopki krakowskie” 1972

- Bochnia — PDK
 — Pokonkursowa wystawa twórczości ludowej pow. bocheńskiego
- Krynica
 — Wystawa prac Nikifora, Ireny Włodek i rzeźbiarzy ludowych
- Mydlniki — Stara Kuźnia
 — Wystawa twórcy ludowego E. Gondka
- Myślenice — PDK
 — „Drewno w sztuce ludowej”
 — Wystawa rzeźb Wiktora Ćwierzyka
- Nowy Sącz — Muzeum
 — „Współczesna rzeźba ludowa Karpat Polskich”
 — Współczesna sztuka ludowa pow. sądeckiego
- Nowy Targ — Sala NZPS
 — Wystawa pokonkursowa twórców Podhala
- Olkusz
 — Wystawa etnograficzna zachodniej Afryki
- Rabka — Muzeum im. Orkana
 — Wystawa pokonkursowa „Kwiaty w zimie”
- Sucha — Zamek
 — „Budownictwo regionu Babiogórskiego dawniej i dziś” oraz rzeźba i malarstwo ludowe
- Szczawnica — Muzeum
 — Wystawa prac M. Słowika-Dzwona, J. Wierzyby, St. Czai
- Zakopane — BWA
 — „Życie górali podtatrzzańskich”
- Zalipie
 — Wystawa malarek zalipiańskich
- Żywiec — Muzeum Ziemi Żywieckiej
 — „Wieś żywiecka w sztuce”

WOJ. LUBELSKIE

- Lublin — Muzeum Okręgowe
 — „Sztuka ludowa narodów świata w świetle publikacji”
- Lublin — Akademia Medyczna
 — Wystawa sztuki ludowej
- Lublin — Klub w D. St. „Femina”
 — Wystawa wycinanek lubelskich
- Biała Podlaska — Muzeum
 — Wystawa rzeźby ludowej i garncarstwa
 — Stroje ludowe północnej Lubelszczyzny
- Bychawa — PDK
 — Wystawa sztuki ludowej
- Chełm — Muzeum
 — „Stroje ludowe Lubelszczyzny”
- Lubartów — Muzeum
 — Wystawa prac rzeźbiarzy ludowych
- Luków — Muzeum
 — Wystawa strojów ludowych północnej Lubelszczyzny
- Siemień — Klub OSP
 — Wystawa sztuki ludowej

WOJ. ŁÓDZKIE

- Łódź — Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne
 — „Twórcy ludowi regionu Borów Tucholskich”
 — „Włocławskie fajanse malowane”
 — Wystawa twórców ludowych Białostoczczyzny
- Łódź — sklepy CPLiA
 — „Tydzień sztuki ludowej”
- Łódź — Biblioteka rejon. 22
 — „Kultura ludowa — dobrem narodu”
- Brzeziny — Szkoła Podstawowa nr 2
 — „Sztuka ludowa pow. brzezińskiego” wystawa pokonkursowa
- Łask — PDK
 — Wystawa pokonkursowa twórczości ludowej pow. łaskiego
- Sieradz — Muzeum Regionalne
 — Wystawa twórczości M. Wojciechowskiej z Chojnego i J. Grali z Burzenina
- Tomaszów Mazowiecki — Muzeum Regionalne
 — „Wystawa twórczości ludowej Józefy Siwek na tle sztuki ludowej wsi Zakościelec”
 — „Sztuka Bali”
- Wieluń — Muzeum
 — Pokonkursowa wystawa sztuki pow. wieluńskiego
- Zakościelec
 — Wystawa twórczości ludowej mieszkańców Zakościała

WOJ. OLSZTYŃSKIE

- Olsztyn — Muzeum Mazurskie
 — „Rzeźba ludowa Warmii i Mazur”
- Bartoszyce — PDK
 — Wystawa twórczości ludowej pow. bartoszyckiego
- Giżycko — PDK
 — Wystawa twórczości ludowej i pamiątkarstwa
- Iława — PDK
 — Powiatowa wystawa twórczości ludowej i amatorskiej
- Mragowo — PDK
 — Wystawa tkaniny i haftu ludowego
- Ostróda — PDK
 — Wystawa twórczości ludowej regionu Ostródy
- Pasłęk — PDK
 — Powiatowa wystawa twórczości ludowej
- Reszel
 — Wojewódzka wystawa sztuki ludowej woj. olsztyńskiego

WOJ. OPOLSKIE

- Opole — Muzeum Wsi Opolskiej
 — Pokonkursowa wystawa sztuki ludowej i pamiątkarstwa 25-lecia woj. opolskiego
 — „Dawna wieś opolska” — rysunki dziecięce
- Oleśno — PDK
 — Powiatowa wystawa twórczości ludowej i pamiątkarstwa
- Racibórz — Sala „Strzechy”
 — Wystawa kolaczy, kraszanek i strojów ludowych powiatu

WOJ. POZNAŃSKIE

- Poznań — Pałac Kultury
 — „Ludowe elementy we współczesnej odzieży”
 Poznań — Arsenal
 — „Malarstwo, grafika, sztuka ludowa, rzemiosło artystyczne” w reprodukcjach „Ruchu”
 Dymaczew Nowy — Klub Rolnika
 — Wystawa haftów ludowych
 Kalisz — KDK
 — „Etnografik” — wystawa zbiorów J. Orczykowskiego

WOJ. RZESZOWSKIE

- Rzeszów — Muzeum Okręgowe
 — „Budownictwo ludowe i jego ochrona w woj. rzeszowskim”
 — „Łowicka sztuka ludowa”
 Rzeszów
 — Wystawa rzeźby ludowej M. Hessa
 Rzeszów — Dom Sztuki
 — Wystawa współczesnej plastyki ludowej i amatorskiej woj. rzeszowskiego
 Krośno — Muzeum Regionalne
 — Wystawa twórczości ludowej i amatorskiej ziemi krośnieńskiej
 Łańcut — Świetlica PRN
 — „Tematy etnograficzne ze wsi łańcuckiej w akwareli i rysunku Fr. Frączka”
 Mielec
 — Wystawa plastyków amatorów i twórców ludowych

WOJ. SZCZECIŃSKIE

- Szczecin — Muzeum Narodowe
 — „Współczesna sztuka ludowa regionu szczecińskiego”
 Szczecin — Zamek
 — Wystawa sztuki ludowej i pamiątkarstwa
 — „Wystawa prac ludowych i plastyków amatorów Ziemi Nadodrzańskich i Północnych”

WOJ. WARSZAWSKIE I WARSZAWA

- Warszawa — Dom Chłopa
 — Wystawa twórczości St. Korpy
 — Wystawa twórcy ludowego Al. Kucharskiego
 — Wystawa prac J. Franusika
 — Wystawa kowalstwa ludowego i artystycznego Podhala i ziemi radomskiej
 Warszawa — Dom Kultury Nauczyciela
 — Wystawa ceramiki ludowej, dziecięcej z Rzeszowskiego
 Warszawa — Sala WRN
 — Wystawa ochrony budownictwa i sztuki ludowej Mazowsza
 Warszawa — Pałac Kazimierzowski
 — Wystawa sztuki ludów afrykańskich
 Warszawa — MPiK (Ściana Wschodnia)
 — Wystawa sztuki ludowej Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej
 Warszawa — Kordegarda w Łazienkach

- Wystawa pokonkursowa „Polskich Szopek Ludowych”
- „Rzeźba ludowa z woj. warszawskiego i lubelskiego”
- „Kaszuby w Łazienkach”
- Wystawa wycinanki kurpiowskiej Czesławy Konopkówny
W a r s z a w a — Zachęta
- „Twórczość Piotra Waligóry”
W a r s z a w a — Muzeum Literatury
- Wystawa rzeźby z pow. sierpeckiego
B a r a n ó w — Kinoteatr
- Wystawa kurpiowskiej sztuki ludowej
C i e c h a n ó w — PDK
- Wystawa sztuki ludowej Kurpi
G a r w o l i n — PDK
- Wystawa twórczości ludowej pow. garwolińskiego
G o s t y n i n — PDK
- Pokonkursowa wystawa dziecięcych wycinanek ludowych
G r z y m a l y — Szkoła Podstawowa
- Wystawa tkanin ludowych z Grzymał
M ł a w a — PDK
- Wystawa art. ludowej Zofii Kaweckiej
O s t r o ł ę k a
- „Sztuka ludowa w szkole”
- „Sztuka ludowa Puszczy Zielonej”
P ł o c k — Klub Sp-ni Mieszk. „Tysiąclecie”
- „Współczesna tkanina ludowa woj. warszawskiego”
P u ł t u s k — PDK
- „Sztuka ludowa Kurpiów Białych”
P u ł t u s k — Rotunda Zamkowa
- „Budownictwo drewniane na Kurpiach”
S i e d l c e — SPDK
- Wystawa twórczości ludowej
S i e r p e — Muzeum Regionalne
- „Sierpecka rzeźba ludowa”
S o k o ł ó w P o d l. — PDK
- Wystawa sztuki ludowej ziemi sokołowskiej
S t ó k R u s k i — Szkoła Podstawowa
- Wystawa wyrobów ludowych i sprzętu obróbki lnu
W i ś n i e w — Szkoła Podstawowa
- Wystawa sztuki ludowej
W ł a d z i m — Klub „Ruch”
- Wystawa sztuki ludowej reg. kolbielskiego

WOJ. WROCŁAWSKIE

- W r o c ł a w — Muzeum Etnograficzne
- Wystawa pisanek dolnośląskich i wyrobów ze słomy
- Wystawa prac twórcy ludowego J. Lurki
W r o c ł a w — MPiK
- Wystawa pisanek Al. Polańskiej-Hryńczuk
B r z e g D o l n y — Klub ZMS „Atikor”
- Wystawa rzeźby artysty ludowego Fr. Józkowa

WOJ. ZIELONOGÓRSKIE

Gorzów — Muzeum Regionalne
 — Pokonkursowa wystawa sztuki ludowej
 Strzelce Krajeńskie — PDK
 — Powiatowa wystawa twórczości ludowej

POLSKIE ETNOGRAFICZNE WYSTAWY CZASOWE EKSPONOWANE ZA GRANICĄ
W 1972 R.

„Ziemia Kielecka” — Bratysława, Praga, Budapeszt, Sofia, Magdeburg, Berlin —
 zorganizowana staraniem WRN—Kielce, Muzeum Świętokrzyskiego i BWA
 Wystawa polskiej sztuki ludowej — Mińsk (Białoruska SSR)
 Wystawa sztuki ludowej woj. bydgoskiego — Pitești (Rumunia) — zorganizowana
 staraniem WRN—Bydgoszcz i Kujawsko-Pomorskiego T-wa Kulturalnego
 Wystawa strojów i tkanin ludowych — Miluza (Francja).

Z materiałów ODiIE opracowała
 Krystyna Selmowicz

WYSTAWA KOLBERGOWSKA W KRAKOWIE, 1973

W dniach 1-5 lipca 1973 r. w sali 26 Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie czynna była okolicznościowa wystawa pt. „Folklor w dziełach Oskara Kolberga oraz w wydawnictwach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i Polskiego Wydawnictwa Muzycznego”. Wystawę zorganizowało Polskie Towarzystwo Ludoznawcze wspólnie z Towarzystwem Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia” oraz Polskim Wydawnictwem Muzycznym i Ludowa Spółdzielnią Wydawniczą, przy życzliwym zainteresowaniu rektora UJ prof. dr M. Karasia i dyrektora administracyjnego UJ mgr S. Bąka oraz kierownika Zakładu Polonijnego UJ doc. dr hab. H. Kubiaka, z okazji odbywającego się w tym czasie w UJ zjazdu uczonych zagranicznych polskiego pochodzenia. Celem wystawy było bowiem ukazanie gościom polonijnym dorobku naukowo-edytorskiego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i Polskiego Wydawnictwa Muzycznego w dziedzinie kultury ludowej, której treścią współczesną i tradycyjnymi formami Polonia żywo się interesuje.

Główną część wystawy zajęło monumentalne wydanie *Dzieł wszystkich* O. Kolberga (55 tomów wydrukowanych od 1961 r. na wystawie oraz 25 w przygotowaniu i druku): przy dziełach umieszczono portret uczonego oraz fotokopie jego rękopisów, z których dzieła są wydawane. Ta część wystawy sprawiała imponujące wrażenie, toteż nieustannie przykuwała uwagę zwiedzających. *Dzieła wszystkie* O. Kolberga, zwane po prostu „Kolbergiem”, to przecież niezmiernie cenna, stale ukazująca nowe złoża kopalnia materiałów do etnografii Polski i Słowian, folklorystyki, muzykologii, historii i innych nauk, to materiały opisowe oraz teksty i melodie ludowe z XIX wieku coraz częściej wykorzystywane twórczo we wszystkich dziedzinach współczesnej sztuki i kultury.

Z uznaniem należy podkreślić specjalne wydanie z tej okazji katalogu polsko-angielskiego *Dzieł wszystkich*, który zawiera krótką biografię twórcy i historię *Dzieł* oraz omówienie zawartości poszczególnych tomów. Wydawnictwo to z pew-

nością spopularyzuje *Dzieła* w skupiskach zachodnich, podobnie jak katalog kolbergowski wydany w 1972 r. w jęz. rosyjskim uprzyściplenił *Dzieła* czytelnikom we wschodniej części Europy.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że władze uniwersyteckie zgłosiły życzenie, by podobną wystawę kolbergowską zorganizować w najbliższej przyszłości w Domu Pracy Twórczej UJ w Modlnicy — miejscu pobytu O. Kolberga w latach 1871–1884 — wraz z sesją naukową z okazji 160 rocznicy jego urodzin.

Oprócz *Dzieł wszystkich* O. Kolberga zainteresowaniem cieszyły się na wystawie także inne wydawnictwa PTL, jak np. *Atlas polskich strojów ludowych* czy monografie obrzędów weselnych, oraz starannie wydane pozycje Polskiego Wydawnictwa Muzycznego, zwłaszcza monografie regionalne czy antologie pieśni i muzyki ludowej, literatura chóralna, opracowania teoretyczne z dziedziny etnografii muzycznej i in. I tu cennym uzupełnieniem ekspozycji były przejrzyste i efektownie wydane katalogi wydawnictw PWM.

Zwiedzający wystawę, wśród których byli wicepremier, prezes Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia” — Wincenty Kraśko, profesorowie literatury polskiej w Kanadzie i USA — E. Ordon i T. Domaradzki, w Szwecji — prof. J. Trypućko, prezes Fundacji Kościuszkowskiej w USA — dr E. Kusielewicz, z którym przedstawiciele PTL — prof. dr K. Zawistowicz-Adamska i prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa — przeprowadzili rozmowę na temat współpracy naukowej i kulturalnej, prof. Anna Cienciąła z USA oraz wiele innych osób z kraju i zagranicy, zwrócili uwagę na to, że nie można nabyć kompletu *Dzieł wszystkich* O. Kolberga czy *Atlasu polskich strojów ludowych* z powodu wyczerpania niektórych tomów i zeszytów. Zauważono również brak wydawnictw folklorystycznych pilnie obecnie poszukiwanych, jak np. zwięzłych „kieszonkowych” monografii: polskiego stroju ludowego, pieśni i muzyki ludowej, budownictwa, zwyczajów i obrzędów itp., leksykonu etnograficznego, małej encyklopedii współczesnej kultury ludowej, serii regionalnych utworów scenicznych i chóralnych, informatora wydawnictw z dziedziny kultury ludowej, bibliografii dla zespołów artystycznych itp. Na tego rodzaju literaturę zgłaszali zapotrzebowanie wszyscy przedstawiciele Polonii zagranicznej zwiedzający wystawę.

Połączona wystawa PTL i PWM spełniła zatem całkowicie swoje zadanie zarówno jako pokaz dorobku, jak też jako punkt wymiany myśli wydawniczej i kontaktów w sprawie dalszych form współpracy.

Medard Tarko

KRAJOWE SESJE, SEMINARIA I KONFERENCJE ETNOGRAFICZNE W 1972 R.

SESJA NAUKOWA NA TEMAT KULTURY MAROKA (KRAKÓW 29 IV)

W dniu 29 kwietnia w Muzeum Etnograficznym w Krakowie odbyła się zorganizowana staraniem Muzeum i Krakowskiego Oddziału PTL sesja naukowa poświęcona kulturze Maroka. Na całość sesji złożyło się pięć referatów dotyczących: dziejów, stosunków społecznych i rolniczych, kontaktów kulturowych: referat wprowadzający na temat kultury Maroka wygłosił Sekretarz Ambasady Maroka w Polsce.

Uzupełnieniem sesji naukowej były otwarte jednocześnie dwie wystawy czasowe: Maroko, stroje, tkaniny, rzemiosło, folklor i Folklor Maroka w malarstwie Zofii Piramowicz.

SYMPOZJUM KULTURY INDIAN
(KRAKÓW 21-23 IV)

W dniach 21-23 kwietnia odbyło się w Krakowie w gmachu Muzeum Etnograficznego sympozjum na temat kultury Indian zorganizowane staraniem tegoż Muzeum i Oddz. Krakowskiego PTL. Na całość konferencji złożyło się 12 referatów merytorycznych, dwa omawiające posiadane przez Muzea krakowskie zabytki indiańskie oraz dyskusja.

KONFERENCJA ROZWOJU WSI I ROLNICTWA
(WARSZAWA 11-12 V)

W dniach 11-12 maja odbyła się w Pałacu Staszica w Warszawie konferencja zorganizowana przez IFIS PAN, Sekcję Socjologiczną Wsi i Miast KNS i PTS. Tematem konferencji była polityka rozwoju wsi i rolnictwa, problemy i możliwości. Wygłoszono referaty zgrupowane wg tematów: 1. Młode pokolenie a rozwój wsi i rolnictwa indywidualnego; 2. Zmiany i rozwój rolnictwa nieindywidualnego; 3. Możliwości i drogi rozwoju wsi, oraz zmiany w rodzinach, gospodarstwo i sytuacja kobiety wiejskiej.

IV SEMINARIUM OŚRODKA BADAŃ NAUKOWYCH IM. W. KĘTRZYŃSKIEGO W OLSZTYNIE
(IŁAWA 29-31 V)

W dniach od 29-31 maja odbyło się w Hawie (Ośrodek wypoczynkowy sportów wodnych PTTK) Seminarium poświęcone zagadnieniom małych miast i ich rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem miast Ziem Zachodnich i Północnych. Wygłoszono 9 referatów omawiających małe miasta jako przedmiot badań socjologicznych, strukturę pochodzeniową mieszkańców, perspektywy rozwoju, powiązania z rolnictwem, przemiany społeczno-kulturowe, rozwój demograficzny i migracje na terenie woj. krakowskiego oraz problemy etnograficzne na przykładzie Wielkopolski.

Seminarium to było czwartym z kolei organizowanym już tradycyjnie przez Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego.

SESJA NAUKOWA PTL
(ŁOMŻA-OSTROŁĘKA 16-18 VI)

W dniach 16-18 czerwca odbyła się w Łomży i Ostrołęce Sesja Naukowa połączona z Walnym Zgromadzeniem PTL. Sesja była poświęcona działalności naukowej i społecznej doc. dr Adama Chętnika. Poza ogólnym referatem wprowadzającym wygłoszono 3 referaty poświęcone działalności Adama Chętnika. Po sesji uczestnicy zwiedzili Skansen w Nowogrodzie założony przez A. Chętnika, Muzeum w Łomży oraz Sp. „Kurpianka” w Kadzidle, gdzie odbyły się występy zespołu ludowego.

KONFERENCJA NAUTOLOGICZNA
(GDYNIA 26-28 XI)

W dniach 26-28 XI odbyła się w Gdyni doroczna Sesja Towarzystwa Nautologicznego, organizowana przy współpracy Ministerstwa Żeglugi, Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN oraz Zjednoczenia Przemysłu Okrętowego. Jakkolwiek nie była to konferencja etnograficzna, podajemy o niej informacje, gdyż tematyka po-

ruszanych zagadnień angażuje etnografów, którzy byli na nią zaproszeni. Obrady toczyły się na zebraniach plenarnych i w 4 sekcjach: 1. historii żeglugi, 2. historii okrętownictwa, 3. historii portów i 4. historii środowisk nautycznych.

KONFERENCJA EKSPERTÓW EUROPEJSKICH DO SPRAW RYBOŁÓWSTWA
(TORUŃ 2-4 XII)

W dniach 2-4 grudnia w Muzeum Etnograficznym w Toruniu odbyła się zorganizowana staraniem PTL konferencja robocza ekspertów europejskich do spraw rybołówstwa, będąca przygotowaniem do organizowanego w 1973 r. Kongresu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Chicago. Tematyka poruszanych zagadnień obejmowała następujące kwestie: 1. Współczesna sytuacja społeczno-gospodarcza rybaków w porównaniu z sytuacją innych grup ludności; 2. Kultura rybaków; 3. Narzędzia i metody pracy w rybołówstwie; 4. Zagadnienia badań i ekspozycji dla potrzeb muzealnych z uwzględnieniem historii rybołówstwa i historii badań. Po zakończeniu konferencji uczestnicy odbyli wycieczkę, w trakcie której zapoznali się z ośrodkami rybackimi tego regionu oraz muzeami.

KONFERENCJA FOLKLORU RZESZOWSZCZYZNY
(RZESZÓW 2-4 XII)

W dniach 2-4 grudnia odbyła się w Rzeszowie Ogólnopolska Konferencja Folklorystyczna Regionu Rzeszowskiego zorganizowana przez COK. Konferencja połączona była z występami zespołów regionalnych i zwiedzaniem okolicznościowej wystawy w Muzeum Okręgowym.

KONFERENCJA KOMITETU BADAŃ REJONÓW UPZEMYSŁAWIANYCH
(WŁOCŁAWEK 8-9 XII)

We Włocławku odbyła się w dniach 8-9 grudnia w Klubie MPIK konferencja na temat: Społeczno-ekonomiczne problemy uprzemysławianego rejonu włocławskiego zorganizowana staraniem Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych PAN. Tematyka Konferencji omawiająca osadnictwo, demografię, zatrudnienie, migracje, zagadnienia kulturowe uwzględniała również zagadnienia etnograficzne.

Z materiałów ODIE opracowała
Krystyna Selmowicz

SESJA MUZYKOLOGÓW W POZNANIU

W dniach 28 i 29 października 1972 r. odbyła się w Poznaniu sesja muzykologów z okazji 50 rocznicy powstania Katedry Muzykologii przy Uniwersytecie Poznańskim, zorganizowana przez Sekcję Muzykologiczną Poznańskiego Towarzystwa Muzycznego im. H. Wieniawskiego.

Referaty wygłoszone na sesji poświęcone były wyłącznie środowisku poznańskiemu. Przedstawiono w nich powstanie w 1922 r. i dzieje Katedry Muzykologii aż do jej likwidacji w 1965 r. oraz działalność naukową i artystyczną muzykologów do chwili obecnej (referaty dra Mariana Obsta, mgr Salomei Muszkiety, dra Bogusława Linette'a). Naświetlono sylwetki pierwszych muzykologów: ks. dra Józefa

Surzyńskiego i ks. dra Wacława Gieburowskiego oraz kolejnych kierowników Katedry: prof. dra Lucjana Kamińskiego, prof. dra Adolfa Chybińskiego i doc. dr Marii Szczepańskiej (ref. dr Krystyny Winowicz, dra Tadeusza Nowakowskiego, doc. Hanny Rudnickiej-Kruszewskiej).

Następnie omówiono szczególnie ważną rolę ośrodka poznańskiego w badaniach polskiego folkloru muzycznego (ref. dra Jarosława Lisakowskiego). Tu bowiem już w latach 1924/25 L. Kamiński zapoczątkował badania folkloru, tu też powstało w 1930 r., działające do r. 1939 pierwsze w kraju Regionalne Archiwum Fonograficzne, zorganizowane przez L. Kamińskiego przy Zakładzie Muzykologii. Kontynuacją jego jest dzisiejsza Pracownia Folkloru Instytutu Sztuki PAN. W Poznaniu w ciągu tych lat wykształcili się czołowi polscy etnomuzykolodzy.

Katedra była również kolebką polskich badań naukowych z zakresu akustyki muzycznej. Badania w tej dziedzinie prowadzone początkowo samotnie przez prof. dra Marka Kwieka poszerzyły się znacznie z chwilą utworzenia odrębnego Zakładu Akustyki (ref. dr Heleny Harajdy).

We wszystkich referatach oraz w dyskusji podkreślono potrzebę reaktywowania Katedry, która poza kształceniem nowej kadry koordynowałaby prace naukowe muzykologów, podejmowane dotąd indywidualnie. W związku z tym wystosowany został i podpisany przez uczestników zjazdu memoriał do władz uniwersyteckich w sprawie przywrócenia Katedry Muzykologii.

Sesję uświetnił koncert dawnej muzyki w wykonaniu Poznańskiego Chóru Chłopięcego pod dyr. Jerzego Kurczewskiego, wychowanka Katedry. Otwarta została również wystawa okolicznościowa ilustrująca dorobek naukowy i artystyczny poznańskich muzykologów. Na zakończenie zjazdu uczestnicy złożyli kwiaty na grobach A. Chybińskiego, M. Szczepańskiej i M. Kwieka.

Danuta Pawlak

MAGISTERIA I DOKTORATY Z ZAKRESU ETNOGRAFII W 1972 R.

PRACE MAGISTERSKIE

Uniwersytet Jagielloński — Kraków

- BARTOSZ Adam, Gospodarowanie Cyganów na Polskim Spiszu, prof. dr Mieczysław Gładysz.
- BRZEZIŃSKI Jacek, Przeszość własnej wsi i regionu w świadomości mieszkańców Podhala, prof. dr Mieczysław Gładysz.
- BURZYŃSKI Tadeusz, Stosunki społeczno-gospodarcze w argentyńskim rolnictwie w XIX i XX wieku (głównie na przykładzie rozwoju Pampy), prof. dr Andrzej Waligórski.
- DUDZIAK Wojciech, Etnograficzne poznawanie Słowaków Polaków w latach 1804–1876, prof. dr Mieczysław Gładysz.
- JANICKA Urszula, Magia handlowa na Polskim Spiszu na przełomie XIX i XX wieku, prof. dr Mieczysław Gładysz.
- KANTOR Ryszard, Film na usługach etnografii. Zarys problematyki związanej z szerokim wykorzystaniem techniki filmowej w naukowo-badawczej, dydak-

tycznej i popularyzatorskiej działalności placówek etnograficznych, prof. dr Mieczysław Gładysz.

KASPRZYKOWSKI Zbigniew, Przeobrażenia w praktyce instrumentalnej Podhala na przykładzie miejscowości Bukowina Tatrzańska i Murzasichle, prof. dr Mieczysław Gładysz.

KUREK Jan, Struktura widowiskowa obrzędowości dorocznej we wsiach Beskidu Śląskiego i Żywieckiego — w Jaworzynce, Koniakowie, Istebnej, prof. dr Mieczysław Gładysz.

PALUCHOWSKA-TARGOŃSKA Anna, Zanik funkcji zwyczajów dorocznych na przykładzie okresu Bożego Narodzenia w Istebnej na przestrzeni XX wieku, prof. dr Mieczysław Gładysz.

SALWA Wojciech, Rozwój konstrukcji pomieszczeń pszczelich w Polsce od kłody do współczesnych uli nadstawkowych, prof. dr Mieczysław Gładysz.

TRACZ Marek, Rola gospodarki chłopskiej w kraju słabo rozwiniętym na przykładzie Peru, prof. dr Andrzej Waligórski.

TRACZYŃSKI Edward, Twórczość artystyczna Jana Kołodziejczyka, rzeźbiarza ludowego ze wsi Pasierbiec, pow. limanowskiego (Zarys monograficzny) prof. dr Mieczysław Gładysz.

Uniwersytet im. A. Mickiewicza — Poznań

BARANIUK Tadeusz, Założenia teoretyczno-metodologiczne współczesnej radzieckiej etnografii i folklorystyki, prof. dr Józef Burszta.

BIELECKA Elżbieta, Ludność polska Warmii i Mazur w etnografii niemieckiej do 1918 roku, prof. dr Józef Burszta.

DOPIERAŁA Włodzimierz, Tradycyjna kultura ludowa w wartościowaniu i postawach młodego i starego pokolenia wsi, prof. dr Józef Burszta.

KORZENIOWSKI Jacek, Tak zwane „poniatówki” jako typ zabudowy wsi wielkopolskiej w okresie międzywojennym, prof. dr Józef Burszta.

MONIAK Andrzej, Problemy akulturacji u Indian Aymara w boliwijskim Altiplano, prof. dr Maria Frankowska.

MUSIELAK Krystyna, Kaszubskie budownictwo mieszkalne typu szkieletowego w powiecie kartuskim, prof. dr Józef Burszta.

OLIŃSKA Barbara, Sylwetka naukowa prof. dr Bożeny Stelmachowskiej na tle etnografii polskiej, prof. dr Józef Burszta.

PENKALA Danuta, Problem bohatera kulturowego w mitologii polinezyjskiej, prof. dr Maria Frankowska.

SOJA Henryk, Ludność polska Pomorza Zachodniego w etnografii niemieckiej do roku 1918, prof. dr Józef Burszta.

Uniwersytet Warszawski — Warszawa

BUCEWICZ Krystyna, Modernizacja gospodarstwa domowego po drugiej wojnie światowej na wsi rzeszowskiej, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.

CZAJ Joanna, Zamierzone i rzeczywiste funkcje społeczne sołtysa na przykładzie wsi Sufczyn w gromadzie Kołbiel, doc. dr hab. Zofia Sokolewicz.

FADYSZAK Barbara, Instytucja społecznej referenta do spraw kultury (Ocena eksperymentu Wojewódzkiej Rady Narodowej z 1970 r.), doc. dr hab. Zofia Sokolewicz.

GŁOWACKA Joanna, Aktywizacja kulturalna wsi na przykładzie wsi rzeszowskiej, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.

KAMIŃSKI Marek Ignacy, Studium socjo-etnologiczne Cyganów Romów z Czecho-

- słowacji (próbą modelu powstania wariantów akulturowych), prof. dr Witold Dynowski.
- KRASNOWOLSKI Andrzej, Powstawanie nowych społeczności lokalnych w Bieszczadach, prof. dr Witold Dynowski.
- MASNY Ewa, Rola społecznego referenta do spraw kultury w aktywizacji kulturalnej wsi, doc. dr hab. Zofia Sokolewicz.
- OLESZCZUK Anna Iwona, Targi i jarmarki w Kołbielskiem i ich rola we współczesnej gospodarce chłopskiej, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.
- PAWLICZEK Jerzy, Organizacje polityczno-społeczne wsi współczesnej (w porównaniu z okresem międzywojennym), doc. dr hab. Zofia Sokolewicz.
- PRZYBYŁ Grażyna, Wpływ pracy pozarolniczej na przemiany życia mieszkańców wsi Woła Sufczyńska, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.
- RADZIEJOWSKI Janusz, Współczesne stosunki narodowościowe na Podlasiu. Świadomość narodowościowa i etniczna oraz jej czynniki na przykładzie mniejszości białoruskiej w Polsce, prof. dr Witold Dynowski.
- SIEWIERA Kazimierz, Rybołówstwo w strukturze społeczno-gospodarskiej wsi podlaskiej Nur, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.
- SULIŃSKA Jolanta, Podział pracy w rodzinie wiejskiej, prof. dr Witold Dynowski.
- TOMICI Ryszard, Wierzenia i obrzędy związane ze śmiercią w tradycji społeczności wiejskich, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.
- WASILEWSKI Eustachy, System cargos we współczesnej strukturze społeczno-gospodarczej Meksyku, prof. dr Witold Dynowski.
- WODZICKI Mieczysław, Przeobrażenia kulturalne wsi podwarszawskiej pod wpływem zmian struktury społeczno-gospodarczej, prof. dr Witold Dynowski.
- ZAWIERUCHA Anna, Przeobrażenie warunków życia i struktury społeczno-gospodarczej wsi Bóbrka pod wpływem uprzemysłowienia, doc. dr hab. Zofia Sokolewicz.
- ZIOŁKOWSKA Justyna, Zakres społecznego uczestnictwa kobiet w życiu gromady, doc. dr hab. Zofia Sokolewicz.

PRACE DOKTORSKIE

Uniwersytet Jagielloński — Kraków

- SZROMBA-RYSOWA Zofia, Studia nad pożywieniem ludności wiejskiej Górnego Śląska w latach 1900-1970. Promotor: prof. dr Mieczysław Gładysz.

Praca oparta jest na wynikach badań 3 wsi w powiatach: Prudnik, Tarnowskie Góry, Cieszyn. Na treść pracy składają się następujące rozdziały: Wstęp, podstawowe założenia, zakres i metody badawcze, stan badań nad pożywieniem ludności wiejskiej w Polsce, charakterystyka badanych wsi z wyszczególnieniem elementów warunkujących poziom i strukturę pożywienia, zagadnienie samowystarczalności żywnościowej, kształtowanie i kierunek przemian, kulturowe i społeczne znaczenie pożywienia, zakończenie.

- ZAMBRZYCKA-KUNACHOWICZ Anna, Uwarunkowanie pozycji społecznej rzemieślnika wiejskiego (na przykładzie wybranych wsi Kotliny Nowotarskiej), promotor: prof. dr Mieczysław Gładysz.

Przedmiotem rozważań jest funkcjonowanie i struktura rzemiosła w określonych społecznościach wiejskich. Dążono do ustalenia zależności występujących między układem gospodarczo-społecznym na wsi a strukturą organizacyjną war-

sztatów rzemieślniczych, strukturą organizacyjną a prestiżem społecznym rzemieślników na tle systemu wartości układu społeczno-gospodarczego oraz kulturowego, oraz między strukturą organizacyjną rzemiosła a prestiżem poszczególnych zajęć.

Uniwersytet im. A. Mickiewicza — Poznań

ARMON Witold, Dzieje polskich badań nad Jakutami. Promotor: prof. dr Maria Frankowska.

Praca jest monografią z zakresu historii etnografii, jej zadaniem jest zobrazowanie i podsumowanie polskiego dorobku w badaniach nad Jakutami. Opierając się na dostępnych źródłach ustalono nazwiska 25 Polaków zajmujących się tym zagadnieniem z tego 11 osób dotychczas nieznanymi. Omówiono również działalność naukową polskich zesłańców politycznych i ich udział w ruchu rewolucyjnym Rosji, stosunki ich z Jakutami i omówiono sylwetki najbardziej zasłużonych badaczy.

BARANOWSKI Władysław, Kult świętych w tradycyjnym katolicyzmie ludowym na przykładzie południowych powiatów woj. łódzkiego. Promotor: prof. dr Józef Burszta.

Praca oparta jest na źródłach pisanych z różnych okresów historycznych i na badaniach etnograficznych z tego terenu. Celem jej jest wykazanie historycznych uwarunkowań kultu świętych na przełomie XIX i XX wieku i przedstawienie tego kultu jako części składowej tradycyjnego katolicyzmu ludowego.

BLASZCZYK Stanisław, Ludowa plastyka figuralna o charakterze kultowym w Wielkopolsce. Promotor: prof. dr Józef Burszta.

W pracy omówiona jest twórczość plastyczna: drzeworyty, malarstwo na szkle, papierze, blasze, litografia, rzeźba, kapliczki przydrożne. Zestaw materiałowy poprzedzony jest rozważaniami nad zmianami poglądów na sztukę ludową i metodami jej badań, a rozdział zamykający pracę jest charakterystyką oblicza wielkopolskiej plastyki figuralnej, jako zjawiska historycznego i społecznie uwarunkowanego. Zdaniem autora kryteria oceny i wartościowania tej sztuki nie mogą się opierać na schematach formalnych w sztuce ludowej obowiązujących, gdyż doprowadzało to do mylnego wartościowania nie doceniającego stadium rozwojowego ludowej sztuki figuralnej w Wielkopolsce.

Uniwersytet Warszawski — Warszawa

ZADROŻYŃSKA-BARAŃCZ Anna, Motywy zawarcia i oceny małżeństwa a system wartościowania współczesnych społeczności wiejskich w Polsce. Promotor: Prof. dr Witold Dynowski.

Praca jest próbą odnalezienia „zasady generalnej” względem której istniałaby możliwość analizowania i interpretowania kulturowych zachowań społecznych i indywidualnych różnicowań kulturowych oraz dążeń jednostek. Analiza opiera się na wynikach badań ze wsi podlaskich. Na podstawie motywów zawarcia małżeństwa i ocen przeżytych małżeństw porównano i odszukano różnice w zespołach wsi. Dokonano też próby zbudowania modelu systemu wartościowania, jako nadrzędnego układu warunkującego zachowanie jednostek i badanych grup. Układ ten okazał się stabilnym w odniesieniu do zasad wartościowania, natomiast w płaszczyźnie wartościowań realizacyjnych wykazuje wahania i odchylenia od tradycyjnego modelu wartościowań.

Z materiałów ODiE opracowała
Krystyna Selmowicz